

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

**Ukrajinská migrační komunita a její zapojení do
lokální společnosti**

Bakalářská práce

Autor: Aneta Vodičková
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Vedoucí práce: PhDr. Lucie Kudová, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Aneta Vodičková

Studium: F12620

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Ukrajinská migrační komunita a její zapojení do lokální společnosti**

Název bakalářské práce AJ: Ukrainian Migrant Community and its Integration into the Local Society

Anotace:

Cílem bakalářské práce bude zmapovat míru sociálního zapojení ukrajinské migrační komunity do lokální společnosti v Pardubicích. Cílovou skupinou budou Ukrajinci trvale žijící ve městě a ukrajinští migranti, kteří sem přijíždějí za prací. Práce se zaměří například na navazování a udržování sociálních kontaktů, migrační motivaci, integraci na trhu práce, charakter a kvalitu bydlení, trávení volného času, integrační aktivity magistrátu města Pardubic a dalších občanských subjektů směrem k lokálním imigrantům, spokojenost s životem ve městě. Šetření bude provedeno kvalitativní metodou zejména prostřednictvím techniky polostrukturovaného rozhovoru. Základní literatura: Hendl, Jan. 2012. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál. Horáková, Miroslava. 2007. Zaměstnavatelé zahraničních pracovníků v České republice a jejich role v procesu sociální integrace: analýza poptávky po zahraniční pracovní síle. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. Leontiyeva, Yana (ed.), Petra Ezzeddine-Lukšíková, Tomáš Hirt, Marek Jakoubek, Jiří Kocourek, Lucia Pažejová. 2006. Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů: (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové). Praha: Sociologický ústav AV ČR. Nešporová, Olga. Rodiny přistěhovalců I. 2007. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. Pavlíková, Eva, Karel Sládek a kol. 2009. Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v ČR. Červený Kostelec: Pavel Mervart. Strauss, Anselm, Juliet Corbinová. 1999. Základy kvalitativního výzkumu. Brno: Nakladatelství Albert. Šišková, Tatjana. 2001. Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál. Švaříček, Roman, Klára Šed'ová a kol. 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Grada.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Kudová, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 12.6.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. dubna 2015

Podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucí své bakalářské práce PhDr. Lucii Kudové, Ph.D. za konzultace, připomínky, užitečné rady a věnovaný čas. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za podporu při studiu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům.

Anotace

Vodičková, Aneta. *Ukrajinská migrační komunita a její zapojení do lokální společnosti*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015. 72 s. Bakalářská práce.

Ve své bakalářské práci jsem přiblížila problematiku ukrajinských migrantů, kteří jsou nejpočetnější etnickou skupinou v České republice. Nejdříve jsem představila poznatky autorů zabývajících se touto tematikou. Vysvětlila jsem nejčastější pojmy spojené s tímto tématem. Zabývala jsem se motivací k migraci i jejím nejčastějším typem, tedy socioekonomickou situací. Ve svém vlastním šetření jsem zjišťovala, co vše si migrant musí zařídit před odjezdem z Ukrajiny, kdo mu s tím může pomoci, jaké dokumenty si musí obstarat v České republice, aby zde mohl legálně bydlet i pracovat. Popsala jsem, jaký je každodenní život ukrajinského migranta, jaký má soukromý, rodinný i veřejný život. Zmínila jsem se o klientském systému, který je Ukrajinci v hojném počtu využíván a ne vždy je zcela legální. Dále poukazuji na každodenní problémy, s kterými se migranti potýkají. Také jsem zmapovala míru sociálního zapojení v lokální společnosti, udržování i navazování kontaktů i celkovou spokojenost se životem v Pardubicích. Výzkum jsem obohatila o rozhovory s českými „experty“, kteří jsou v kontaktu s Ukrajinci každý den a pracují s nimi.

Klíčová slova: Ukrajinci, migrace, integrace, imigranti

Annotation

VODIČKOVÁ, ANETA. *Ukrainian Migrant Community and its Integration into the Local Society*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015. 72 pp. Bachelor Degree Thesis.

In my bachelor thesis, I approached the issue of Ukrainian migrants, who are the largest ethnic group in the Czech Republic. At first, I presented the findings of the authors dealing with this theme. I explained the most common terms associated with the topic. I was dealing with the motivation to migrate and also with its the most common type, socio-economic situation. In my own investigation I found out what the migrant must arrange before his departure from Ukraine, who can help him with it and what documents must be provided in the Czech Republic to be able live and work legally. I described what the everyday life of Ukrainian migrant is, how he spends his private, family and public life. I mentioned the clients system which Ukrainians use in large number and which isn't always completely legal. Then I mentioned the everyday problems of the migrants. I also mapped the level of social participation in society, maintaining and establishing contacts and all in all satisfaction with the life in Pardubice. The research I enriched by interviews with Czech experts who are in contact with the Ukrainians every day and work with them.

Keywords: Ukrainians, migration, integration, immigrants

Obsah

Úvod	9
1 Stav dosavadního poznání	11
1.1 Migrace	12
1.2 Integrace a identita etnických menšin	13
1.3 Práce	15
1.4 Vzdělávání a organizace na podporu integrace	17
1.5 Druhy postojů	20
1.6 Média	20
1.7 Náboženství	21
1.8 Klientský systém	22
1.9 Život v České republice	22
1.10 Fakta a právní nařízení	23
2 Teoretická východiska	27
2.1 Definice migrace	27
2.2 Teorie migrace	27
2.3 Nejčastější příčiny migrace	29
2.4 Pojem emigrace, imigrace a reemigrace	29
3 Postup a výzkumné metody	31
3.1 Výzkumné otázky	31
3.2 Metoda a techniky sběru dat	31
3.3 Cílová skupina respondentů	32
3.4 Výběrový soubor respondentů	32
3.5 Popis místa výzkumu	33
3.6 Harmonogram prací	33
3.7 Průběh rozhovorů	33
3.8 Tabulka 1 - Přehled jednotlivých respondentů	35
3.9 Popis techniky sběru a zpracování dat	36
4 Výsledky	38
4.1 Charakteristika respondentů	38
4.2 Ukrajinci s dočasným pobytem v České republice	49
4.3 Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice	53
4.4 Analýza rozhovorů	55
4.5 Vlastní poznatky a stav dosavadního poznání	64
Závěr	66
Seznam příloh:	72

Úvod

Téma ukrajinská migrační komunita a její zapojení do lokální společnosti jsem si vybrala proto, že mě vždy zajímalo, jak se žije cizincům v jiných zemích, nežli v jejich rodné zemi. Jak k nim přistupuje většinová společnost, ale také, jaké jsou vztahy mezi etnickými menšinami. Toto téma považuji za velmi aktuální, protože Ukrajinci do České republiky přijíždějí stále a jsou nejpočetnější etnickou menšinou u nás. Svůj výzkum jsem zúžila na město Pardubice. Jedním z důvodů výběru této lokality je, že město Pardubice a jeho okolí nabízí mnoho pracovních příležitostí pro cizince. Největší výrobní podniky jsou Foxconn a Panasonic, které pro svou výrobu elektronických zařízení potřebují velký počet pracovníků. U většiny pracovních míst zaměstnanci nemusejí mít odbornou kvalifikaci, nejčastěji se jedná o pozice u výrobních pásů, na které se často hlásí právě i ukrajinská komunita. K motivaci výběru tématu přispělo také to, že v Pardubicích bydlím, a tak si mohu obohatit znalosti o nové aktuální informace, týkající se nejen soužití Ukrajinců s místními občany, ale také zjistit, jak se liší jejich a náš každodenní život, nebo zda je toto etnikum znevýhodňované v porovnání s jinými etniky či námi samotnými. V neposlední řadě jsem si téma mé práce zvolila proto, že pravidelně každý rok v letní sezóně pracuji jako brigádnice na pardubickém letním koupališti, kde se dostávám do kontaktu s Ukrajinci, kteří jsou tam zaměstnáni jako pomocní pracovníci. Tudíž nebylo těžké sehnat kontakty na některé z nich, a oslovit tak i jejich zaměstnavatele.

Po výběru tématu jsem si stanovila cíl práce a výzkumné otázky. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak se ukrajinská migrační komunita zapojuje do lokální společnosti v Pardubicích. Především jsem se zaměřila na to, jak si tito lidé v Pardubicích shání práci, jaký typ práce vykonávají nejčastěji, jestli přijíždějí do Pardubic za prací či s jiným záměrem, jestli přijíždějí sami či s rodinami, jak tráví svůj volný čas, jestli navazují kontakty s obyvateli Pardubic, jak se zapojují do veřejného života, zda je jejich pobyt trvalý či dočasný, případně, zda se do Pardubic pravidelně vrací. Pro zjištění míry integrace ukrajinské migrační komunity jsem si stanovila výzkumné otázky, ty se týkají každodenních povinností a činností ukrajinské komunity. Nejprve jsem se seznámila se stavem dosavadního poznání zkoumaného tématu. Vycházela jsem

z knižních zdrojů, například (Eva Pavlíková a Karel Sládek: *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice*, Andrea Baršová a Pavel Barša: *Přistěhovalectví a liberální stát*) či internetových zdrojů, například (<http://www.migraceonline.cz>). Pro své vlastní šetření jsem zvolila kvalitativní metodu, konkrétně techniku polostrukturovaného rozhovoru. Vzorek jsem vybrala účelovým výběrem, kde byly zastoupeny různé věkové kategorie. Celkem jsem spolupracovala s deseti respondenty, z nichž bylo osm zástupců ukrajinské komunity. Svou práci jsem obohatila i o dva rozhovory s pardubickými obyvateli, experty, kteří jsou s Ukrajinci neustále v kontaktu, protože s nimi pracují. K tomuto rozhodnutí mne vedl fakt, že mým cílem bylo zjistit začlenění Ukrajinců do lokální společnosti, a to nejlépe tak, že jsem si poslechla názory obou místních skupin většinové i menšinové společnosti. Zástupce ukrajinské komunity jsem dále rozdělila na dvě skupiny Ukrajinců. První skupina bydlí v městě Pardubice, má zde trvalý pobyt, někteří z nich zde i založili rodiny. Druhá skupina jsou sezónní pracovníci, kteří mají pouze dlouhodobý pobyt a do Pardubic přijíždějí pravidelně každý rok. Doba strávená v Pardubicích u této skupiny sezónních pracovníků není stejná, záleží na typu práce. Někteří z nich jsou v Pardubicích pouze na letní sezónu (květen-září), jiní jsou tu po celý rok a využívají svátků či letních prázdnin, aby jeli navštívit svou rodinu či příbuzné zpět na Ukrajinu.

Ještě bych ráda dodala, že bakalářská práce má sloužit k rozšíření poznatků o dané problematice každodenního života Ukrajinců, protože v oblasti literatury je velmi málo autorů zabývajících se tímto tématem. Většina publikací se věnuje cizincům obecně. Publikace s tématy každodenního života Ukrajinců najdeme jen velmi zřídka. Pokud se budeme chtít zabývat touto migrační skupinou v lokalitě Pardubic, nenajdeme žádný knižní výtisk, pouze pár informačních článků.

1 Stav dosavadního poznání

Tématikou migrace se zabývali např. Andrea Baršová a Pavel Barša v knize *Přistěhovalectví a liberální stát* [2005], Eva Dohnalová v knize *Sociální práce s migranty* [2012], Dušan Drbohlav a Zdeněk Uherek v článku *Reflexe migračních teorií* [2007]. Zdenka Jelínková ve své bakalářské práci *Ukrajinská minorita žijící v Brně. Sonda do problematiky* [2010].

Problematikou integrace a identity etnických menšin se věnovala Tatjana Šišková v knihách *Menšiny a migranti v České republice* [2001], *Výchova k toleranci a proti rasismu* [1998], Eva Dohnalová v knize *Úvod do sociální práce s migranty* [2012], Giovanni Sartori v knize *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalectví* [2005]. Článkem *Ukrajinci v českých zemích* přispělo Velvyslanectví Ukrajiny v České republice, Ministerstvo České republiky článkem *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* [1999], Zhanna Baturko svým tématem bakalářské práce: *Integrace Ukrajinců v České republice* [2012], Petr Tesař svou bakalářskou prací na téma *Ukrajinská diaspora v ČR: „ukrajinství a reprezentace identity“* [2011].

Tématem práce migrantů se zabývala Eva Dohnalová v knize *Sociální práce s migranty* [2012], Ondřej Hofírek v článku *Neregulární práce imigrantů v České republice* [2008], Eva Jánská v článku *Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?* [2007], Massimo Prandi v článku *Foxconn, čínská společnost v srdci Evropy* [2013], Ministerstvo práce a sociálních věcí v pilotním projektu: *Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních osob* [2004].

Tématem vzdělávání se věnovala autorka Violeta Prokofjeva v článku *Čeština jako cizí jazyk: kurzy potřebné, nedostatkové a drahé* [2008]. Svým článkem: *Mladí Ukrajinci se na Pastvinách učí česky*, přispěl internetový portál Pardubický svět. Tématem ukrajinských organizací se zabývali autoři v knize *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice* [2009], Lenka Přichystalová napsala diplomovou práci na téma *Činnost Centra na podporu integrace cizinců pro Pardubický kraj* [2013], článek *Ukrajinci v českých zemích* obsahuje seznam organizací České republiky založených pro ukrajinské menšiny.

Druhy postojů k cizincům se zabývali autoři Ivan Gabal v knize *Etnické menšiny ve střední Evropě* [1999] a Oleksa Likvinský v článku *Různé pohledy na emigranty na Ukrajině* [2007].

Druhy ukrajinských médií v České republice se zabývala autorka Lucie Trlifajová v článku *Ukrajinská média v České republice* [2009]. Autorka Barbora Tošnerová napsala článek o *Mediálním obrazu cizinců v českém tisku za roky 2008 a 2009* [2009].

Tématem náboženství a religiozitou se věnovali autoři Eva Pavlíková a Karel Sládek v knize *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice* [2009], dále k tomuto tématu přispěli účastníci semináře s názvem *Ukrajina - kam se vydá?* [2007].

Zprostředkovatelským neboli klientským systémem se zabývali autoři Eva Pavlíková a Karel Sládek v knize *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice* [2009], a autor Michal Nekorjak v článku *Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky* [2009].

O Život Ukrajinců v České republice se zajímala Radka Šandová ve své bakalářské práci s názvem *Náhled do života ukrajinské rodiny v Brně* [2010].

1.1 Migrace

Dušan Drbohlav a Zdeněk Uherek se zajímají o témata migrace a migranti. Ve své společné knize *Reflexe migračních teorií* přicházejí s migračními teoriemi a migračními pohyby obyvatelstva. Říkají: „často nejde o jednosměrný záměr a pohyb (z chudších do bohatších zemí), ale ve hře je i přítomnost západního obyvatelstva v rozvojových zemích a poptávka, kdy mnohé vyspělé země, zejména z důvodů nízké fertility a stárnutí vlastních populací, začínají soutěžit o zahraniční pracovní sílu“ [Drbohlav, Uherek 2007: 1].

Andrea Baršová a Pavel Barša se také věnují problematice migrace. Napsali knihu *Přistěhovalectví a liberální stát*. Zde popisují tři alternativní strategie přistěhovaleckých politik:

Lidská práva – stát nemůže svému občanu zakázat emigraci. Pokud potřebuje v zemi udržet odborné specialisty (lékaři, vědci,...), musí je udržet pomocí ekonomických nástrojů či motivovat jiné lidi zvenčí. Dalším aspektem je, že stát musí respektovat ochranu rodinného života.

Empirické okolnosti – (důvody k přistěhovalectví) například míra migračních tlaků, stárnutí obyvatel, krize důchodového systému, využívání levné pracovní síly, zvyšování konkurenceschopnosti díky kvalifikovaným pracovníkům ze zahraničí.

Nacionalistické a xenofobní diskursy - (potlačení přistěhovalectví) říkají, že přílivem cizinců je ohroženo bezpečí i národní identita. „*Někteří pravicově orientovaní publicisté jdou tak daleko, že z těchto zločinů neobviňují jen ideologii islamismu, ale přímo náboženství islámu a multikulturalismus.*“ [Barša, Baršová 2005:241-242]

Magisterskou diplomovou práci na příbuzné téma: *Ukrajinská minorita žijící v Brně. Sonda do problematiky* vypracovala Zdenka Jelínková. Autorka uvádí, že podle katastrálního úřadu na Ukrajině může za odjezd ze země nejčastěji socio-ekonomická migrace, jiným typem nejčastější migrace je migrace cirkulační. Dále se autorka zabývá pocity a přemýšlením ukrajinských migrantů, zjišťuje, zda si migranti stále stojí za svým názorem, že bylo dobrým východiskem přijet do České republiky. Dochází k závěru, že Češi o problematice Ukrajinců v České republice vědí minimum informací. Ukrajinské představy o životě v České republice se ne vždy shodují s realitou, ale společně jsou všichni doprovázeni optimismem a pevnou vůlí svůj život a finanční situaci změnit k lepšímu. [Jelínková 2010]

1.2 Integrace a identita etnických menšin

Tatjana Šišková se věnuje problematice rozdílu mezi multikulturální a interkulturální společností. Převážně se soustředí na národnostní menšiny a jejich kulturu v České republice. Hlavní důraz migrantů je podle autorky kladen na používání mateřského

jazyka, s nímž souvisí získávání i šíření informací v tomto jazyce, dále pak právo na kulturní rozvoj, a možnost začleňovat se do různých občanských sdružení či politických stran. [Šišková 1998: 55]

V knize *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalectví* se autor Giovanni Sartori zabýval tématem, jak máme integrovat imigranta do naší společnosti. Pokud chceme začlenit imigranta do naší společnosti, nestačí udělit pouze státní občanství, závisí totiž také na tom, jaký typ imigranta je integrován. Nemůžeme provádět začleňování imigrantů podle téhož samého postupu. „*Potíž je v tom, že integrace probíhá tehdy, jestliže ji přijímají a považují za žádoucí ti, kteří jsou integrováni. Není-li tomu tak, pak integrace neprobíhá. K integraci dochází u osob integrovatelných, a občanství poskytnuté neintegrovatelným imigrantům tudíž nevede k integraci, nýbrž k dezintegraci – tak zní banální pravda.*“ [Sartori 2005: 68-69]

Autorka bakalářské práce Zhanna Baturko, se soustředí na integraci Ukrajinců v České republice. Její práce, *Integrace Ukrajinců v České republice*, popisuje migrační teorie, práci, pracovní podmínky a vzdělání, život v České republice, náboženství, ukrajinský a ruský jazyk. Často se v této práci můžeme setkat s porovnáváním České republiky a Ukrajiny. Autorka se pokusila shrnout historii Ukrajinců v České republice, která do jisté míry souvisí i s dnešním životem ukrajinské menšiny zde. Výzkum probíhal v městě Brně. Autorka uvádí, že nejvíce Ukrajinců žije v hlavním městě Praze, nejčastěji pak Praha 4 a 6, ale Ukrajinci nemají tendenci se sdružovat do velkých skupin či ghett, tudíž jsou rozmístěni po celé České republice. Druhým nejčastějším místem pobytu je město Brno, které má pro Ukrajince velmi dobrou geografickou polohu. [Baturko 2012]

Bakalářskou práci na téma *Ukrajinská diaspora v ČR: „ukrajinství a reprezentace identity“* napsal autor Petr Tesař. Jeho bakalářská práce se zabývá historií ukrajinských migrantů na českém území. Hlavním tématem je ukrajinská identita („ukrajinství“) v Čechách obohacená o společné minoritní rituály, tradice, zvyky, náboženství, zkušenosti i jejich společný jazyk. [Tesař 2011]

1.3 Práce

Z článku Evy Jánské se dozvídáme, že Ukrajinci jezdí do Česka za prací stále rádi a i český pracovní trh Ukrajince potřebuje. Hlavní důvody jsou: globalizace ekonomiky, nízké minimální mzdy, vysoká sociální podpora. Sociální dávky v České republice jsou někdy tak vysoké, že se téměř vyrovnají nejnižším mzdám za vykonanou práci, a tak někteří Češi raději volí nezaměstnanost, nežli pracovat, za tak nízkou pracovní mzdu. [Jánská 2007]

Ukrajinci se nejčastěji vyskytují v Praze a ve velkých městech, důvodem je větší nabídka volných pracovních míst. Ve větších městech musí také počítat s vyššími náklady nejen na bydlení. K častým vlastnostem Ukrajinců patří špatné znalosti českého jazyka a také velmi málo pestrý kulturní život. Autorka článku tak usuzuje podle minimální snahy Ukrajinců zakládat spolky nebo organizace.

Zajímavý článek, který se přímo vztahuje k městu Pardubice, napsal francouzský novinář Massimo Prandi. Článek se zabývá výrobními závody Foxconn a Panasonic, díky kterým vzrostl velký počet cizinců v Pardubicích. Nejdříve do města přijížděli pouze Vietnamci a Mongolové, poté přijížděli další zahraniční migranti, mezi nimiž nechyběli ani Ukrajinci. *„Z Pardubic se náhle stalo město se třetím nejvyšším počtem imigrantů v České republice.“* Firma Foxconn zaměstnává kolem 5000 zaměstnanců a je největším zaměstnavatelem v Pardubicích. Zaměstnanci si však stěžují na dlouhou pracovní dobu. *„Průměrně ve věku od 35 do 45 let, ženy stejně jako muži, zde pracují v dvanáctihodinových směnách po dobu 15 dní s platem mezi 430 a 600 eur.“* Časté jsou stížnosti na nevyhovující pracovní podmínky: *„Pauza na toaletu nesměla překročit pět minut. Po třetím překročení byl dělník vyhozen.“* Jeden pracovník vypověděl: *„Pracovat v Pardubicích je jako být v armádě. Stojím a nehýbu se ze svého místa 12 hodin v kuse, kromě půlhodinové přestávky na jídlo a patnáctiminutových přestávek každé dvě hodiny. Provádím stále tu samou operaci a nemám právo odporovat.“* [Prandi 2013]

V článku *Neregulární práce imigrantů v České republice*, který byl napsán Ondřejem Hofírkem, se píše o cizincích z třetích zemí, kterým je omezen přístup na pracovní trh. Existují dva strukturální vlivy, které ovlivňují práci migrantů:

Migrace je způsobena vnějším faktorem – nastává soutěž o práci mezi migranty a tuzemskou pracovní silou. Je to způsobeno tím, že tuzemští pracovníci nejsou ochotni pracovat za stanovenou mzdu, kterou nabízí zaměstnavatel. Zaměstnavatel tak nahradí tyto pracovníky migranty, kteří tuto mzdu akceptují.

Migrace je způsobena ekonomickými cykly. Pokud se jedná o krátkodobé výkyvy (nedostatky či přebytky) v produkci nelze vždy nahradit domácí pracovní sílu za migranty. Tedy nastává vývoz či dovoz pracovní síly. Například: chybí-li pracovní síla v nějakém specifickém oboru, můžeme tuzemskou pracovní sílu nahradit imigranty, pokud mají příslušné znalosti a dovednosti. Jeden z hlavních důvodů, proč jsou imigranti ochotni pracovat za nižší mzdu nežli tuzemští pracovníci, je ten, že se značně liší mzdy mezi zemí, kde aktuálně žijí a zemí původu.

Autor dále rozděluje dvě skupiny migrantů. První skupina se skládá převážně z migrantů z třetích zemí, většinou se jedná o muže, kteří tu vykonávají manuální práci, která je velmi málo placená. Tito migranti musejí mít pro vstup do země platná víza. Druhá skupina imigrantů je více různorodá, její příslušníci mají většinou lepší vzdělání a jsou tak zaměstnáni na kvalifikovanějších pozicích. Tato skupina imigrantů je charakteristická tím, že země jejich původu bývá minimálně na stejné životní úrovni jako Česká republika.

V článku se nadále dozvídáme, že Ukrajina s Českou republikou začala být migranty propojována od roku 1918, tedy po první světové válce až do roku 1945, kdy byly tyto migrační toky na čtyřicet let přerušeny. Po listopadu v roce 1989 byly migrační toky Ukrajinců do České republiky opět obnoveny.

Podle koncepce imigrační politiky České republiky je cílem integrovat migranty na pracovní trh co neefektivněji, což znamená tak, aby cizinci s dočasným pobytem

obsazovali volná pracovní místa a nekonkurovali tak tuzemským pracovníkům. V koncepci mluvíme o řízené regulaci práce migrantů. Tím však dochází k omezení volby migrantů při svobodném rozhodování o výběru práce. Nejméně obsazované pracovní pozice jsou v České republice málo placené a obvykle se s nimi pojí nevýhodné podmínky. Proto může nastat vyloučení imigrantů z majoritní společnosti tzv. marginalizace. [Hofírek 2008]

Jako řešení, které se snaží omezit marginalizaci migrantů a dává šanci vybrat povolání podle imigrantových představ, je projekt „Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.“ Jedná se o projekt, který odstartoval v roce 2003. Cílem projektu je motivovat kvalifikované cizince s odbornými znalostmi k příjezdu do České republiky a začlenit je i s jejich rodinami do naší společnosti. Do projektu se mohou přihlásit migranti z vybraných třetích zemí, mezi nimiž se nachází i Ukrajina, ale musejí splňovat následující podmínky: *„Státní příslušnost k jedné z cílových zemí, minimálně středoškolské odborné vzdělání a musí mít povolení k zaměstnání vydané místně příslušným úřadem práce a vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání, nebo povolení k dlouhodobému pobytu vydané za stejným účelem. Žadatelé o vstup do projektu rovněž musejí mít předchozí pracovní praxi získanou kdekoli. Jedinou výjimku představují čerství absolventi českých vysokých škol.“* [Beránková 2004]

1.4 Vzdělávání a organizace na podporu integrace

Správa uprchlického zařízení Ministerstva vnitra otevřela pro veřejnost internetové stránky Centrum na podporu integrace cizinců, které slouží pro cizince v celé České republice. Stránky jsou rozlišeny podle krajů, v příslušném kraji si můžeme nalézt internetové odkazy a adresy všech poboček, které menšinám pomáhají. Například sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka, tlumočnictví, sociokulturní kurzy, pořádání jakýchkoliv společenských besed, akcí atd. [Správa uprchlických zařízení MV]

Na stránkách www.pardubice.eu jsem se dozvěděla o pravidelném pořádání rekreačního pobytu ukrajinské mládeže na Pastvinách. Již 19 let ho pořádá pan Milan Bouška ve spolupráci s Pardubickým krajem a Ministerstvem zahraničních věcí České

republiky. Vzdělávací tábor má sloužit k upevňování vztahů, výuce českého jazyka a k výkladu české kultury či historie. [Pardubický svět]

Diplomovou práci na téma *Činnost Centra na podporu integrace cizinců pro Pardubický kraj* napsala Lenka Přichystalová. Autorka ve své práci nejdříve definuje pojmy, jako jsou například migrace, azylant, uprchlík atd. Zabývá se různými druhy modelů integrace a postupně přechází k problematice sociálních pracovníků, kteří pomáhají cizincům. Sama autorka se pak pokoušela zodpovědět otázku: „*Jak sami pracovníci hodnotí práci své organizace?*“ Dospěla k poznatkům, že pracovníci si svou práci organizují sami, musejí řešit případ od případu a ke každému přistupovat individuálně podle potřeb klienta. Zároveň však říká, že by pracovníci centra uvítali změnu v označení „my“ (Češi) a „oni“ (cizinci) na „my“ (všichni), naše majoritní společnost. Rádi by uvítali změnu určitých zákonů ve státní sféře a chtěli by mít větší volnost v oblasti realizování projektů pro cizince. [Přichystalová 2013]

Článek *Čeština jako cizí jazyk: kurzy potřebné, nedostatečné a drahé* se zabývá problematikou povinného složení zkoušek z českého jazyka pro cizince. Totiž: „*Od ledna 2009 musí cizinci, kteří v České republice žádají o trvalý pobyt, splnit novou podmínku – složit zkoušku z češtiny.*“ Pokud cizinec žádá o trvalý pobyt v České republice a žije pět let v zemi, musí předložit certifikát na úrovni nejméně A1 podle Společenského evropského referenčního rámce. Každému cizinci je státem hrazena jedna zkouška, nikoliv však přípravné kurzy. To může migranty s nižšími příjmy přivést do tíživé finanční situace a mohou tak být odsunuti na okraj společnosti. Dalšími problémy, které se vyskytují, jsou například nedostatečná kapacita volných míst v některých městech nebo informační materiály jazykových kurzů vytištěné pouze v jazyce českém, anglickém či německém, přestože většina pracovních migrantů mluví jinými jazyky. [Prokofjeva, 2008]

Z článku *Ukrajinci v českých zemích* se dozvídáme, že Ukrajinská diaspora v roce 2001 založila v České republice několik občanských sdružení. Jedním z nich je diasporní organizace Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny v České republice (SUPU). Občanské sdružení vzniklo jako první po sametové revoluci v roce 1990 a vedoucí

sdužení je Olga Mandová – zástupkyně ukrajinské komunity v Radě pro národnostní menšiny.

V roce 1993 vznikla diasporní organizace Ukrajinská iniciativa v České republice (UIČR), která má přibližně 800 členů. Tato organizace spolupracuje s organizací Sdružení Ukrajinek v České republice (SUČR), která vznikla v roce 2003.

Další občanské sdružení se nazývá Ruta a bylo založeno v roce 2004. Zabývá se poskytováním informací formou informačních příruček či CD s informacemi o základních ustanoveních české pracovní legislativy, také vydává ukrajinský časopis Ukrajinský žurnál.

V České republice je založeno Ukrajinské gymnázium v Praze, ukrajinská sobotní škola Erudyt, Ukrajinský odborový svaz, a několik občanských sdružení (Asociace Ukrajinců v České republice, Mezinárodní federace bojových umění Kobra, Fórum Ukrajinců, Rodyna atd.). Hledání vhodných kurzů je otázkou časové i finanční náročnosti, avšak většina migrantů je velmi časově zaneprázdněna a vyznačují se tím, že pracují za velmi malou hodinovou mzdu. Aby cizinec absolvoval celý kurz a úspěšně splnil zkoušku, musí do jazykového kurzu investovat průměrně 2800 – 12000 Kč. Řešením je například navštěvovat tyto kurzy pořádané nevládními organizacemi v krajích. V Pardubicích se cena pohybuje 1000 Kč za semestr (organizace Most pro lidská práva), v jiných krajích bývají tyto kurzy i zdarma (Praha, České Budějovice,...). [Velvyslanectví Ukrajiny v České republice]

Kniha s názvem *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice* vypovídá o špatném systému a přístupu úředníků a celkové negativně hodnocené byrokracii v České republice z pohledu cizinců. Naopak kladně hodnocena je cizinecká policie, která poskytuje srozumitelné informace. Obdobně jsou na tom zprostředkovatelské agentury, které podávají nejen srozumitelné informace, ale také vyřizují potřebné náležitosti za migranty. Nevýhodou bývá, že si za své služby účtují poplatky. [Pavlíková, Sládek 2009: 108-109]

1.5 Druhy postojů

Oleksa Livinský, šéfredaktor ukrajinského časopisu v České republice – Porohy, se zabýval tématem novodobých ukrajinských migrantů neboli „zarobitčanů“, jejich těžkým životem zde a ještě těžším příjezdem zpět domů na Ukrajinu. Ukrajinci žijící v České republice nemají svůj život zde příliš lehký, nejčastěji vykonávají nejhroší práce za málo peněz. Migrantům z Ukrajiny je zkomplikován i odvoz dětí do jiné země. Ukrajina se o své migranty v cizích zemích nijak příliš nestará a nehájí jejich zájmy. Lidé žijící na Ukrajině jim po jejich návratu domů často ještě komplikují život. Nejen, že jim závidí mnoho peněz, které si dotyční v Česku ani nemuseli vydělat, také se na ně daleko více zaměřují (například policisté), jsou u nich častější kontroly, na úřadech se můžeme často setkat s podplácením, v nejhorších případech může jít i o brutální napadení. [Livinský 2007]

Ivan Gabal se ve své knize *Etnické menšiny ve střední Evropě* zabývá postoji Čechů k cizincům v České republice. Říká, že negativní postoje zaujímají spíše starší věkové generace, kde důvodem může být vzpomínka na zvýšenou kriminalitu, kterou si Česká republika prošla v roce 1990, a naopak s mladším věkem přibývá kladnější hodnocení. Hlavní přínosy související s přílivem cizinců do země jsou: kapitálové investice, know-how a znalosti, konkurence, jazyk a kultura, levná pracovní síla, rozvoj ekonomiky. Jako hlavní problémy jsou označeny: kriminalita, obsazování volných pracovních míst Čechům, černý trh. [Gabal 1999:75-76]

1.6 Média

V článku *Mediální obraz cizinců v českém tisku za roky 2008 a 2009* byl prezentován výzkum, jak vybraná česká média informovala v tisku o etnických menšinách: Ukrajinců, Vietnamců, Mongolů a Bulharů. Z tištěných médií byly vybrány: Mladá fronta DNES, Právo, Lidové noviny, Haló noviny, Hospodářské noviny, E15, Blesk, Aha!, ŠÍP. Výzkum přinesl zajímavou informaci: „*Poměrově nejméně viditelnou menšinou v celostátním tisku ze čtyř sledovaných skupin jsou Ukrajinci. Přestože jsou nejpočetnější etnickou skupinou u nás.*“ [Tošnerová 2010]

V diplomové práci s názvem *Ukrajinská média v České republice* se autorka Lucie Trlifajová zabývala různými druhy ukrajinských médií. „V roce 1991 přijalo Československo Listinu základních práv a svobod, jejíž součástí je mimo jiné právo menšin na samostatný rozvoj, sdružování a předávání informací ve vlastním jazyce.“ V České republice vychází časopis Poroxy, který řadíme mezi nejstarší ukrajinský časopis u nás. Podává informace o kultuře i politice. Dalším časopisem je Ukrajinský žurnál, který vznikl v roce 2005, a je vhodný pro náročnější ukrajinské čtenáře v České republice, v Polsku i na Slovensku. Novějším periodikem z roku 2008 je věstník Ukgazeta, jehož náplní je především reklamně-informační sdělení. Dříve v České republice existovala ukrajinská rádia, například rádio Regina nebo rádio Svoboda. V současné době se můžeme s ukrajinskými médii setkat formou internetových portálů, jako jsou www.ukrainians.cz – ukrajinské fórum nebo www.ukrajinci.cz základní informace o ukrajinské diaspoře. Autorka uvádí, že v České republice vychází také ruské noviny či časopisy, díky kterým se ukrajinská migrační komunita může dostat k dalším informacím, protože většina z nich ruštinu ovládá stejně dobře jako svůj mateřský jazyk. [Trlifajová 2009]

1.7 Náboženství

Na Ukrajině mají dva druhy náboženství: pravoslavnou církev a řeckokatolickou církev. K pravoslavné církvi se hlásí větší počet lidí, téměř 44 %, tato církev tedy dominuje. K řeckokatolické církvi se hlásí 6 % obyvatelstva. [Bašta et al. 2007]

Eva Pavlíková a Karel Sládek se ve své knize *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice* zabývali otázkou a mírou religiozity menšinové společnosti. „Církev, podobně jako právní poradny neziskových informací, jim pomáhají řešit konkrétní situace. (...) Migranti se často neradi obracejí na oficiální zdroje, protože mají obavy, že jejich pobyt není legální nebo, že jim jejich pracovní povolení propadlo.“ [Pavlíková, Sládek 2009: 44-45]

V jedné části knihy se dozvídáme, že církev pomáhá migrantům řešit problémy při příjezdu do České republiky a že jim víra pomohla při integraci do naší společnosti. [Pavlíková, Sládek 2009: 104]

1.8 Klientský systém

V knize *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů* se dozvídáme, že nejvíce migrantů získává práci přes klienta. „Klient je člověk, který migrantům zprostředkovává práci, jedná se zaměstnavateli, dojednává podmínky, někdy práci koordinuje atd.“

Klient může migrantům půjčovat peníze. Často se můžeme mezi ukrajinskými migranty setkat s pojmem „mafíán“, který má stejný význam jako pojem „klient“. [Pavlíková, Sládek 2009:51]

Článek Michala Nekorjaka vypovídá o klientském neboli zprostředkovatelském systému. Mezi klienty můžeme najít jak bezúhonné podnikatele, tak podvodníky. Autor článku vytvořil typologii jednotlivých vztahů mezi klienty a ukrajinskými dělníky:

Pasivní – vztah, kdy Ukrajinci platí poplatky zprostředkovateli za služby, které nevyužívají.

Pragmatici – migranti využívají nabízených služeb hlavně v oblasti finanční a administrativních povolení.

Bezohlední – tito zprostředkovatelé se snaží maximálně profitovat na migrantech, používají nekalé praktiky, například: výhružky, udání na policii nebo fyzické násilí. Často také nevyplácejí mzdy nebo je nutí pracovat.

Mafíáni – často se jedná o organizovaný zločin, mafie založí klientskou firmu.

A dále rozdělil klientský systém na dva stupně:

První stupeň - zprostředkovává služby, kontakty i vědění.

Druhý stupeň - nabízí ochranu před mafíanskými vyděrači, poskytuje půjčky, obstarává doklady a prevenci proti zásahům úřadů formou úplatků. [Nekorjak 2009]

1.9 Život v České republice

Bakalářskou diplomovou práci *Náhled do života ukrajinské rodiny v Brně* napsala Radka Šandová. Tato práce se zabývá příčinami odjezdu z Ukrajiny konkrétní rodiny a výběrem České republiky jako cílové země. Dále se autorka snaží zachytit jejich život po příjezdu do České republiky. Popisuje, jak tato rodina tráví všední den, dny různých svátků nebo jak tráví svůj volný čas. Jako příčiny migrace autorka uvádí nestabilní ekonomickou situaci, morální úpadek či politickou situaci na Ukrajině. Příjezd do České

republiky byl vybrán z mnoha důvodů, jedním z hlavních je blízkost kultur, podoba jazyka či kvalita vzdělání. [Šandová 2010]

1.10 Fakta a právní nařízení

Pobyt Ukrajinců v České republice

Pobyt všech cizinců na území České republiky upravuje zákon č. 326/1999 Sb. Nejdůležitějšími institucemi pro rozhodnutí o pobytu cizinců jsou Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí a Ředitelství služby cizinecké policie České republiky. [Dohnalová 2012: 83]

Druhy pobytů:

Krátkodobý pobyt – nepřekračuje 90 dní pobytu v rámci každých 180 dní.

Dlouhodobý pobyt – platí, pokud cizinec chce na našem území přechodně pobývat po dobu delší než 6 měsíců, zůstává stejný účel pobytu, pokud tu cizinec pobývá na vízum k pobytu nad 90 dní.

Trvalý pobyt – po 5 letech nepřetržitého pobytu na území České republiky. Pobyt cizince za účelem studia se zkracuje na polovinu. [Ministerstvo vnitra České republiky 2011]

Odjezd z Ukrajiny

Odjezd z Ukrajiny není pro většinu lidí příliš lehký. Většinou jsou donuceni ekonomickou situací v jejich zemi, to lze nazvat „Push“ faktory. Mnozí toto řešení, „jak si přijít k penězům“, volí jako dočasné, kdy jsou v ekonomicky aktivním věku, na stáří čili do důchodu se vracení na Ukrajinu nastálo.

Před příjezdem do nové země

„Obecně je imigrace do nového prostředí považována za velmi závažný akt, hluboce zasahující do života člověka. Stres z migrace je mnohdy přirovnáván k situacím, jimž člověk musí čelit např. v případě úmrtí blízkého člena rodiny, rozvodu nebo při velikém

osobním zadlužení. (To se ovšem netýká „kvazi-uprchlíků“, kteří status zneužívají a migrují pouze z důvodů zlepšení své životní úrovně).“ [Šišková 2001: 23]

Příjezd do České republiky

V největším zastoupení u ukrajinských ekonomických migrantů bývají muži. Ti, přijíždějí do České republiky za účelem zisku. Jejich ženy a děti zůstávají zpravidla doma na Ukrajině. Muži nejčastěji pracují na stavbách nebo v továrnách, své výdělky posílají domů na pokrytí nákladů spojených s bydlením, obživou, zdravotní péčí a vzděláním dětí.

Integrace ukrajinské menšiny v Pardubicích

Z údajů statistického úřadu jsem zjistila, že počet žijících Ukrajinců v Pardubickém kraji (k 31. 12. 2013) je 2 822 lidí. [czso.cz]

Integrace cizinců znamená zapojení cizinců do společnosti a jejich vzájemné soužití s majoritní společností. Integrace cizinců na našem území souvisí s aktivní politikou vlády. Česká republika v této oblasti spolupracuje s Radou Evropy a Evropskou unií. Snaží se o integraci cizinců těmito způsoby: respektují pozitivní tradice, vytváří vhodné podmínky pro rozvoj vztahů mezi komunitami a chrání práva cizinců na území České republiky. [Ministerstvo vnitra České republiky 1999]

Zaměstnávání cizinců

V České republice rozlišujeme dvě skupiny lidí, kteří jsou výdělečně činní. Buď jsou tyto osoby v zaměstnaneckém poměru, anebo sami podnikají.

Zaměstnání

Podmínky pro zaměstnávání cizinců jsou stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Osoby, které jsou příslušníci Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru, Švýcarska nebo jeho rodinní příslušníci, nemusejí mít povolení k zaměstnání.

Cizinci ze třetích zemí mohou být zaměstnání, pokud mají povolení k zaměstnání nebo jsou držitelem zelené či modré karty¹. [Ministerstvo vnitra ČR 1999: 55]

Podnikání

V České republice podniká osoba, která je samostatně výdělečně činná – OSVČ. Živnostenské podnikání je upraveno zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Cizinci s trvalým pobytem v České republice mohou podnikat za stejných podmínek jako česká osoba. Pro cizince ze třetích zemí je povinností doložit živnostenskému úřadu povolení k pobytu. [Ministerstvo vnitra ČR 1999: 62]

Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění je povinné ze zákona č. 48/1997 Sb. Tento zákon se vztahuje na osoby s trvalým pobytem na území České republiky a na osoby, které jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky. [Ministerstvo vnitra ČR 1999: 47]

Systém školství

V České republice je povinná školní docházka, která trvá devět let, to platí i pro děti všech cizinců. Za nedodržování povinnosti jsou udělovány sankce zákonným zástupcům dětí.

Uznání zahraničního vzdělání

Pokud chce cizinec uznat zahraniční vzdělání, jedná se o základní, střední nebo odbornou školu, která byla studována v zahraničí, tak musí předložit doklad o dosaženém vzdělání na odboru školství na krajském úřadě. Může žádat o vydání osvědčení o uznání rovnocennosti zahraničního vysvědčení v České republice, anebo o rozhodnutí o uznání platnosti zahraničního vysvědčení v České republice.

¹„Zelená karta umožňuje povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání, ve zvláštních případech, který je určen pro cizince ze zemí určených vyhláškou Ministerstva vnitra č. 461/2008 Sb.“

„Modrá karta je novým typem povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci“

Pokud se jedná o vysokoškolské vzdělání a cizinec má zájem o uznání zahraničního vzdělání v České republice, musí předložit zahraniční doklad o studiu nebo ukončení studia. Písemná žádost se dává na rektorát veřejné vysoké školy, která má obsahově akreditovaný studijní program.

Písemná žádost se předkládá i Ministerstvu obrany, a to v případě, že se jedná o vysokoškolské vzdělání v oblasti vojenství. Ministerstvu vnitra v případě, že se jedná o vysokoškolské vzdělání v oblasti bezpečnostních služeb a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, pokud se jedná o vysokoškolské vzdělání získané v Afghánistánu, Bulharsku, Slovinsku, Bosně a Hercegovině, Maďarsku, Polsku, Gruzii, Moldávii, Turkmenistánu a Tádžikistánu. [Ministerstvo vnitra ČR 1999: 43]

Uznání kvalifikace

Pokud cizinec chce uznat odbornou kvalifikaci, musí mít odborné znalosti a schopnosti. Dokládá tedy doklad o formální kvalifikaci (vzdělání a příprava), doklad o faktickém výkonu dané činnosti nebo jiný doklad. Toto se vztahuje na občany EU, EHP a Švýcarska, včetně jejich rodinných příslušníků. Na cizince z třetích zemí podle § 1 odst. 2 zákona, se také vztahuje, především na osoby s trvalým pobytem, s pobytem za účelem studia, s pobytem za účelem vědeckého výzkumu, s právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta EU. [Ministerstvo vnitra ČR 1999: 44]

2 Teoretická východiska

2.1 Definice migrace

Čím dál více lidí cestuje za hranice svých států. Tento jev se stává typický pro moderní dobu, proto se stále častěji setkáváme s pojmy migrace, emigrace, imigrace a reemigrace.

Pojem migrace můžeme definovat jako pohyb osob. Mezinárodní (vnější) migrace je přesun obyvatelstva z jednoho státu do druhého. Pro mezinárodní migraci jsou typické dva směry migračních pohybů: z jihu na sever a z východu na západ. Můžeme se setkat ale i s vnitřní migrací, pokud se jedinec nebo skupina přesouvá z jednoho města do druhého.

2.2 Teorie migrace

V žebříčku počtu cizinců v České republice se Ukrajina umístila na prvním místě a počet ukrajinských migrantů v České republice stále stoupá. Důvody k tak časté migraci Ukrajinců do České republiky si můžeme zdůvodnit i následujícími teoriemi.

Teorie migrace „push a pull“ faktory

Migrace je ovlivněna „push“ a „pull“ faktory, které rozdělují migraci na politickou a ekonomickou.

„Push“ (záporné faktory) - mohou souviset s ekonomickou nestabilitou, válečnými, náboženskými a národnostními střety, nebo se zhoršujícím se životním prostředím.

„Pull“ (kladné faktory) - souvisí s politickou stabilitou, ekonomickou prosperitou a vysokým životním standardem. [Dohnalová 2012: 10]

Neoklasická ekonomická teorie migrace

Tato teorie je rozdělená na makro úroveň a mikro úroveň. Na makro úrovni se často jedná o jedince, kteří cestují z chudých a méně vyspělých zemí. V jejich zemi trh práce nabízí jen malou nabídku a je patrná velká poptávka. Tito lidé nejčastěji cestují do vyspělých zemí, kde jsou vysoké platy a nedostatek pracovních sil. Pokud se jedná o

mikro úroveň, ta vychází z toho, že jedinci si díky migraci zlepšují kvalitu života, kalkulují se ziskem a ztrátou. V celku tuto teorii můžeme nazvat individualistickou, vždy se jedná o užitek daného jedince. [Drbohlav, Uherek 2007: 7]

Teorie migračních sítí

Prvním a častým důvodem jsou mezilidské vazby, které lákají další ukrajinské obyvatele vycestovat do České republiky. Tento jev nazýváme teorií sítí. Tato teorie funguje na principu, že jedinec přijede do České republiky, zjistí, jaké jsou podmínky pro život v České republice, pokud se mu zde zalíbí, je možné, že přijede zbytek jeho rodiny, známých či kamarádů. Tedy teorie kalkulují s migračními sítěmi založenými na propojení migrantů s jejich původní komunitou.

„Migračními sítěmi se můžeme zabývat v několika ohledech:

- *jako systémy, jež snižují sociální, ekonomickou a emoční investici do samotného aktu migrace*
- *jako systémy sociálních vztahů, jež ovlivňují postmigrační chování*
- *jako integračními strategiemi jedinců i rozsáhlejších skupin, a to jak v oblasti ekonomické činnosti, tak i dalších interakcí“* [Drbohlav, Uherek 2007: 7]

Migrační sítě lépe pomáhají s problémy migrace i s životními podmínkami v novém prostředí. Tyto sítě mohou ovlivňovat počet migrujících i destinace migrujících i složení migrujících.

Nutno podotknout, že tyto migrační sítě mohou mít i opačný efekt, který vede k tomu, že migranti si záměrně vyberou jinou destinaci pro migraci než jejich komunita.

Důvodem může být například realizace jejich cílů nebo příliš mnoho migrantů v jedné destinaci.

Migrační sítě mají omezenou životnost. Po určité době se přesouvají na jiné místo nebo zanikají. Důvodem je často zvýšená nezaměstnanost v dané lokalitě nebo jiné sociální problémy. [Drbohlav, Uherek 2007: 7]

Institucionální teorie

Popisuje, jak se zakládají nové instituce, které mají za úkol zvyšovat migraci. Jedná se například o vyhledávání nových pracovníků přímo na Ukrajině, kteří jsou kontaktováni o příležitostech na trhu práce v České republice. Povolané osoby nazýváme zprostředkovatele (můžeme se setkat i s termínem klient či mafián). Ti mohou nabízet práci, zajistit jedinci ubytování nebo vyřízení všech dokumentů potřebných pro pobyt v České republice. [Šišková 2001: 94-95]

Teorie dvojího trhu

Rozděluje trh práce na primární a sekundární sektor. Ukrajínští migranti se zpravidla vyskytují v druhém, méně atraktivním sekundárním sektoru. Pro tento trh jsou typické nízké mzdy, nestabilní pracovní podmínky a velmi nepravděpodobný karierní růst. [Šišková 2001: 95]

2.3 Nejčastější příčiny migrace

Ukrajinské obyvatelstvo vede k migraci nejčastěji jejich ekonomická situace na Ukrajině. Českou republiku si mnozí ukrajínští migranti vybrali i pro geografickou blízkost mezi oběma státy, malou jazykovou bariéru a podobné kultury. Tyto přistěhovalce nazýváme ekonomickými migranty.

Za dobrovolného migranta považujeme jedince, který opouští svoji rodnou zemi z vlastního přání, opakem je nedobrovolný migrant, který opouští svůj stát pod nátlakem, výhrůzkami, násilím.

2.4 Pojem emigrace, imigrace a reemigrace

Emigrace je vystěhování obyvatelstva ze země, naopak přistěhování obyvatelstva se nazývá imigrace. Pojem reemigrace znamená nejdříve pohyb obyvatelstva ze země (emigrace) a následný návrat zpět do země (imigrace). [Dohnalová 2012: 10]

Pro statistické úřady je velmi důležité, ale také velmi těžké, sledovat a evidovat migraci, obzvlášť tu na mezinárodní úrovni. Jsou kladeny důrazy na příčiny migrace, dále se zaznamenává národnost, věk, počet, pohlaví.

3 Postup a výzkumné metody

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak se ukrajinská migrační komunita zapojuje do lokální společnosti v Pardubicích. Především jsem se zaměřila na to, jak si lidé v Pardubicích shání práci, jaký typ práce vykonávají nejčastěji, jestli přijíždějí do Pardubic za účelem práce, jestli přijíždějí sami či s rodinami, jak tráví svůj volný čas, jestli navazují kontakty s obyvateli Pardubic, jak se zapojují do veřejného života, zda je jejich pobyt trvalý či dočasný, případně zda se do Pardubic pravidelně vrací.

Pro zjištění míry integrace ukrajinské migrační komunity jsem si stanovila výzkumné otázky, podle kterých jsem pak následovně tvořila scénář rozhovoru.

3.1 Výzkumné otázky

1. Jaké mají Ukrajinci pracovní a vzdělávací příležitosti v Pardubicích?
2. Jaký je jejich rodinný, soukromý život a jak bydlí?
3. Jak tráví volný čas? Udržují či přejímají nějaké tradice, zvyky, chodí do kostela?
4. Jak se zapojují do veřejného života? Jak jsou celkově spokojeni s životem v Pardubicích?
5. Jaké jsou hlavní rozdíly v každodenním životě Ukrajinců - sezónních migrantů a Ukrajinců trvale žijících v Pardubicích?

3.2 Metoda a techniky sběru dat

Pro sběr výzkumných dat jsem si zvolila kvalitativní metodu pomocí techniky polostrukturovaného rozhovoru. Strukturu rozhovorů jsem připravovala podle témat výzkumných otázek:

- Práce a vzdělání
- Rodina, přátelé a bydlení v Pardubicích
- Tradice, zvyky, víra a volný čas
- Veřejný život
- Porovnání ukrajinské migrační komunity

Následně jsem ke každému výzkumnému tématu přiřadila vhodné otázky, které zjišťují míru zapojení ukrajinské migrační komunity do lokální společnosti v Pardubicích. Počet přiřazených otázek k jednotlivým výzkumným tématům se pohybuje v rozmezí od 4 do 12 otázek.

3.3 Cílová skupina respondentů

Jako cílovou skupinu respondentů jsem si vybrala ukrajinskou migrační komunitu, která žije ve městě Pardubice. Tuto cílovou skupinu jsem dále rozdělila na dvě podskupiny: 1. Ukrajinci žijící v Pardubicích s trvalým pobytem, 2. Ukrajinci žijící v Pardubicích s dlouhodobým či krátkodobým pobytem, tedy pouze na sezónní práce.

3.4 Výběrový soubor respondentů

Výběrový vzorek svých respondentů jsem si vybrala tak, abych oslovila určitý počet respondentů z obou vytypovaných podskupin cílové skupiny. Navíc jsem oslovila respondenty – experty, kteří jsou často v kontaktu s Ukrajinci v Pardubicích. Celkem výběrový vzorek obsahuje 10 respondentů.

K výběru respondentů jsem využila metodu účelového výběru a metodu sněhové koule (Snowball sampling), což znamená, že jsem od každého ukrajinského respondenta získala kontakt na dalšího ukrajinského respondenta. Takto jsem získala čtyři respondenty. Zaměstnavatelka ukrajinské menšiny v Pardubicích patří k přátelům mých rodičů, tudíž nebyl problém si s ní domluvit rozhovor. Pomocí webových stránek integračního centra: <http://www.integracnicentra.cz> jsem našla kontakt na vedoucí pobočky v Pardubicích, s kterou jsem si následně sjednala schůzku. Ostatní respondenty jsem získala díky svým přátelům.

Za skupinu 1. Ukrajinci žijící v Pardubicích s dlouhodobým či krátkodobým pobytem – jsem vybrala 3 zástupce. Tento vzorek jsem vybírala tak, aby ve skupině byli zastoupeni dva muži a jedna žena. Jedná se o pracující Ukrajince.

Za skupinu 2. Ukrajinci žijící v Pardubicích s trvalým pobytem – jsem vybrala 5 zástupců, z nichž jsou ve vzorku zastoupeni tři muži a dvě ženy. Tento vzorek respondentů zahrnuje dva studenty a tři pracující osoby. Nutno podotknout, že dva pracující respondenti, žena i muž, tu nejdříve měli dlouhodobý pobyt, nyní už mají pobyt trvalý, proto mohli porovnat výhody i nevýhody obou druhů pobytu. Navíc jsem vybrala dva respondenty – experty. Jeden z nich je zaměstnancem integračního centra v Pardubicích, a s ukrajinskou menšinou přichází do kontaktu každý den. Druhý respondent je zaměstnavatel Ukrajinců v Pardubicích.

3.5 Popis místa výzkumu

Výzkum, až na jednoho z respondentů, probíhal v městě Pardubice. Nejčastěji jsme se scházeli s respondenty v restauračních zařízeních. Záměrně jsem vybírala kavárny, kde byl klid, aby se daly odpovědi respondentů nahrávat a následně s nimi pracovat. S dvěma respondenty (oba jsou zástupci 1. skupiny, tedy pracují v Pardubicích pouze určitou část v roce) jsme se sešli v areálu jejich pracoviště, kde nejenom pracují, ale také i bydlí. Jedná se o areál pardubického letního koupaliště Cihelna. S posledním respondentem jsem se sešla ve městě Přelouč, protože se respondent před nedávnem přestěhoval z Pardubic do nedalekého města, avšak pracuje stále v Pardubicích.

3.6 Harmonogram prací

Poznatky o ukrajinské menšině jsem začala sbírat již o letních prázdninách roku 2014. Nejprve jsem shromažďovala články, knihy, internetové odkazy i jiné druhy publikací o této problematice. Postupně jsem si tuto literaturu vytřídila a vybrala z ní vhodné materiály pro mou bakalářskou práci. Poté jsem se začala zabývat odbornými pojmy, které je nutné znát pro toto téma. Dále jsem si začala s respondenty domlouvat termíny schůzek a následně s nimi realizovat rozhovory. Někteří z nich mi poskytli zajímavé informace, které se v knihách ani odborných publikacích nedozvíme.

3.7 Průběh rozhovorů

Má příprava rozhovorů s osmi respondenty probíhala stejným způsobem, protože scénář mého rozhovoru byl zcela stejný. Scénář se lišil u respondenta, který zaměstnává

ukrajinskou menšinu v Pardubicích, a u pracovníka integračního centra. U těchto dvou respondentů nebyly otázky zaměřené na ně osobně, ale dotazovala jsem se na Ukrajince, kteří s nimi pracují.

Při nahrávání rozhovorů jsem vždy volila klidné prostředí, abych mohla rozhovory nahrát a následně přepsat do písemné podoby. Rozhovory trvaly průměrně jednu hodinu. S ukrajinskou studentkou rozhovor probíhal nejkratší dobu, tedy okolo 45 minut, protože když se sem přestěhovala, navštěvovala základní školu, a nepamatovala si tudíž tolik informací ze země původu jako ostatní respondenti. Nejdelší rozhovor probíhal s respondentkou Larisou.

Atmosféra byla vždy velmi příjemná, přestože jsem většinu respondentů nikdy dříve neviděla. Žádný z respondentů se během rozhovoru neostýchal odpovídat na pokládané otázky. Naopak jsem byla mile překvapená jejich vstřícností a velkorysostí, ať již co se týká domluvených schůzek, nebo celkového průběhu rozhovorů. Oceňuji také jejich ochotou sejít se co nejdříve, přestože to jsou velice zaměstnaní lidé.

3.8 Tabulka 1 - Přehled jednotlivých respondentů

<i>Seznam respondentů</i>						
	<i>Jméno</i>	<i>Věk</i>	<i>Vzdělání</i>	<i>Současné zaměstnání</i>	<i>Rodinní příslušníci v ČR*</i>	<i>Počet let v ČR</i>
1.	<i>Sergej</i>	35	<i>Vyučen -svářeč</i>	<i>Svářeč</i>	0	11
2.	<i>Larisa</i>	38	<i>Vyučena - švadlena</i>	<i>Momentálně na mateřské dovolené</i>	2	18
3.	<i>Ludwig</i>	56	<i>Vystudoval konzervatoř</i>	<i>Učitel na ZŠ</i>	1	17
4.	<i>Helena</i>	18	<i>Studentka Gymnázia</i>	<i>Studentka</i>	6	7
5.	<i>Oleg</i>	23	<i>Student VŠ</i>	<i>Humanitní studia</i>	2	16
6.	<i>Saša</i>	52	<i>Vyučen -zedník</i>	<i>Zedník</i>	0	26
7.	<i>Kolja</i>	57	<i>Vyučen - stavbyvedoucí</i>	<i>Pracuje na stavbách</i>	1	32
8.	<i>Oksana</i>	47	<i>Vyučena - prodavačka</i>	<i>Pomocná pracovnice na koupališti</i>	1	12
9.	<i>Ludmila</i>	-	-	<i>Zaměstnavatelka Ukrajinců</i>	-	-
10.	<i>Ivona</i>	-	-	<i>Pracovník integračních o centra</i>	-	-

*Rodinní příslušníci – pouze ti, co žili na Ukrajině a přistěhovali se do České republiky, nebo se sem pravidelně vrací.

3.9 Popis techniky sběru a zpracování dat

Když jsem měla vybraného respondenta, který mi byl ochotný věnovat svůj čas a poskytnout mi rozhovor, domluvila jsem si s ním schůzku. Na rozhovor jsem šla vždy připravená a měla s sebou mobilní telefon pro nahrávání rozhovoru a scénář rozhovoru s připravenými otázkami. Než jsem však začala nahrávat rozhovory, vždy jsem se respondentů zeptala na souhlas s nahráváním rozhovorů. Poté jsem každého z respondentů informovala o anonymitě a vysvětlila jim, z jakého důvodu jsou pro mě tyto nahrávky nezbytné a důležité.

Lze podotknout, že scénář byl sice dobrou oporou, ale nikdy jsem se striktně nedržela jen otázek v připraveném scénáři. Když byl respondent výřečnější, často se stalo, že jsme se dostali k jinému tématu, a tak jsem plynule navázala na toto téma. Z tohoto důvodu jsem mé otázky a odpovědi často řazené jinak, než je uvedeno ve scénáři. Často jsem se tedy dozvěděla více informací, než jsem vůbec potřebovala.

Po skončení rozhovorů jsem začala rozhovory přepisovat. Přepisy rozhovorů měly různou dobu trvání, nejkratší rozhovor jsem přepisovala hodinu a půl, nejdelší rozhovor mi zabral bezmála tři a půl hodiny času.

Přepsané rozhovory bylo nutné okódotovat, abych poté mohla provést analýzu rozhovorů. Ke kódování rozhovorů jsem použila program MAXQDA. Tento program pracuje pouze v anglickém nebo německém jazyce. Zvolila jsem si tedy angličtinu. Program je velice jednoduchý a snadno ovladatelný, neměla jsem tedy žádné problémy a rychle jsem se v programu zorientovala. Mým prvním úkolem bylo nahrát rozhovor do tohoto programu. Následně jsem si podle scénáře rozhovoru i rozhovoru samotného sestavila kódy a podkódy. Ty označují takzvaná „klíčová slova“, která v rozhovorech zazněla a podle kterých se v textu dobře zorientujeme. Vytvořené kódy a podkódy jsem přiřadila k otázkám a odpovědím v textu. Pro lepší přehlednost jsem kódy barevně označila. Ke každému kódu je možné vložit poznámku, ale této možnosti jsem nevyužila. Následně jsem tak učinila i s ostatními rozhovory, jež jsem stejným způsobem nahrála do programu MAXQDA. Protože jsem už měla vytvořené kódy a podkódy, nebylo potřeba je vytvářet znovu, pouze jsem je správně připojila k textu. Ve výsledku jsem měla

všechny rozhovory stejně nakódované, takže jsem se mohla v textu velmi rychle zorientovat.

4 Výsledky

Podle mého zjištění do České republiky jezdí většina emigrantů z Ukrajiny převážně za prací. Pracovní situace na Ukrajině nebyla nikdy moc dobrá a v dnešní době, kdy je na Ukrajině válečný konflikt, je situace ještě horší. Mezi emigranty z Ukrajiny se v Pardubicích najdou i tací, kteří se do České republiky přistěhovali natrvalo. Mají zde trvalý pobyt a někteří z nich i české státní občanství.

4.1 Charakteristika respondentů

V této kapitole se věnuji podrobnější charakteristice jednotlivých respondentů.

Respondentka Oksana (47 let)

Paní Oksana má dlouhodobý pobyt zde v České republice. Do České republiky poprvé vycestovala před 12 lety se skupinou lidí. Práci i ubytování jim sehnal zprostředkovatel. Nutno dodat, že český jazyk neuměla. Tudiž, psát, číst a hlavně mluvit se naučila až tady.

Nejdříve vyzkoušela pracovní příležitosti v různých městech. Jednou se setkala s velmi špatnou pracovní zkušeností, a to tehdy, když narazila na hrubého zaměstnavatele, který nejen paní Oksanu, ale i ostatní zaměstnance slovně napadal. Nakonec se usadila v Pardubicích a Kolíně, kde má práci jistou už několik let. V Pardubicích pracuje na letním koupališti jako pomocná pracovnice. Její náplň práce je sekání trávy, starání se o přírodu v areálu, natírání plotů, úklid. Její pracovní doba je nepravidelná, protože práce na letním koupališti závisí velmi na počasí. Průměrně pracuje deset hodin denně, od pondělí do pátku, o víkendech a svátcích pouze když je třeba. Má ráda svůj pracovní kolektiv, ve kterém jsou nejen Ukrajinci, ale i Češi a Slováci. Důvodem, proč přijela do České republiky, je to, že si chtěla zlepšit svou finanční situaci a pomoci tak své rodině. Natrvalo tu zůstat nechce.

V Pardubicích se jí líbí, má dobrého zaměstnavatele, s kterým je spokojená. Také tu pracuje její sestra, takže se necítí být tolik opuštěná. Doma na Ukrajině má dospělého syna a své rodiče, za kterými se pravidelně po třech až čtyřech měsících vrací. Na

Ukrajinkě se zdrží v průměru jeden měsíc a pak opět vyrazí do České republiky. I když v Pardubicích stráví mnoho času, se svou rodinou je neustále v kontaktu, přes Skype, email, nebo si telefonují a sms zprávy.

Přátele v České republice má, ale většinou jsou to pouze „známí“ z pracovního kolektivu, takže pokud se paní Oksana přesune za prací do jiného města, nachází si opět nový kolektiv. V Pardubicích má ale pracovní kolektiv stálý a v něm i své přátele, s kterými občas zajde posedět do kavárny či hospody.

Zkušenosti s úřady paní Oksana popisuje tak, že na Ukrajině jsou na denním pořádku úplatky, což v České republice dle vyjádření respondentky neplatí. S nepříjemnými úředníky, kterým vyřizování jednotlivých dokumentů trvá velmi dlouho, se setkává, jak na Ukrajině, tak i tady v Pardubicích.

Paní Oksana je věřící, ale kostel v Pardubicích nikdy nenavštívila, nemá čas. Když pracuje na letním koupališti, tak bydlí v kempu v maringotce, který patří k areálu. Toto ubytování respondentce vyhovuje, má zde vše co potřebuje. Někdy mívá respondentka spolubydlícího, v době pořizování rozhovoru bydlela sama.

Ve volném čase nejčastěji odpočívá, jde na nákup nebo posedět s kamarádkami. Kultura ani sport paní Oksanu moc nelákají, ale navštívila jak kino, tak si půjčila i českou knihu.

Respondentka Larisa (38 let)

Do České republiky Larisa přijela poprvé před 18 lety se skupinou ukrajinských migrantů. Práci, stejně jako ostatní záležitosti, měla zařízené dopředu. Nejprve pracovala v zahradnictví a poté v šicí dílně, vždy u stejného zaměstnavatele. Tuto práci si našla díky svým sestrám, které v té době navštěvovaly učňovský obor – švadlena, a byla jim nabídnuta práce v České republice v šicí dílně. Po roce se do České republiky vrátila, chvíli pracovala u stejného zaměstnavatele a poté jí byla nabídnuta práce v Pardubicích, také v šicí dílně.

Zaměstnavatel z Pardubic Larise i pár dalším Ukrajinčkám nabídl kromě práce také ubytování. Jednalo se o ubytovnu, kde bydlelo 7 žen. Poté změnila ubytování i práci. Začala pracovat ve firmě Panasonic, tam se paní Larise líbilo. Následná pracoviště: práce ve Fotolabu, prodavačka značkového oblečení, brigáda - prodej kosmetických výrobků. Tam měla paní Larisa nepříjemnou zkušenost se svou zaměstnavatelkou, která začala dělat paní Larise naschvály poté, co se dozvěděla, že zaměstnankyně otěhotněla. Nakonec ji obvinila z krádeže drahých parfémů a propustila ji z práce.

Nyní je paní Larisa na mateřské dovolené. V Pardubicích si našla manžela a společně mají dvě děti. Všichni spolu bydlí v Pardubicích v panelovém domě 3+1. Své rodiče má paní Larisa na Ukrajině, ale obě její sestry se stejně jako ona provdaly do České republiky a zde založily rodiny. V kontaktu je s celou svou rodinou, občas se i navzájem navštěvují.

Kamarádky v Pardubicích paní Larisa má a jsou to jak Češky, tak Ukrajinky. Některé získala v pracovním kolektivu, jiné přes manžela nebo díky synovi, který navštěvuje základní školu a má zájmové kroužky.

Když přijela do České republiky, český jazyk téměř neuměla. Nejvíce jí pomohl její manžel, který uměl rusky, a začal ji učit česky.

Zkušenosti s úřady na Ukrajině má paní Larisa dobré, protože tam pracovala její kamarádka. Dodává, že ostatním vyřízení dokumentů trvalo o něco déle. Nikdy nevyužila integrační centrum pro cizince. Důvodem byl fakt, že paní Larisa nechtěla být považována za cizinku. Měla pocit, že do naší společnosti lépe zapadla.

Hodně volného času jí v poslední době zabere práce o miminko a syna, s kterým chodí na zájmové kroužky. S manželem o volných chvílích ráda chodí na procházky. Dříve navštěvovala kurz anglického jazyka, ráda čte, chodí do kina, na kávu s kamarádkami či manželem.

Život v Pardubicích se jí líbí, je spokojená.

Respondentka Helena (18 let)

Je jí 18 let a se svými rodiči a čtyřmi sourozenci se přistěhovala před 7 lety do České republiky. Nejdříve žili v Kostelci nad Orlicí, kde bydleli v azylovém domě, po dvou letech se kvůli vhodnému ubytování přistěhovali do Pardubic.

Do České republiky s Helenou a její rodinou přijelo více rodin s dětmi, všichni se mezi sebou znali. Nejdříve bydleli všichni ve stejném městě, ale teď některé rodiny žijí v České republice, a některé odjely do Itálie.

Při příjezdu do České republiky celá Helenina rodina navštěvovala integrační centrum, kde se učili český jazyk, děti hlavně prostřednictvím her. Helena na integrační centrum vzpomíná velice hezky. Všichni mezi sebou měli velmi hezké a přátelské vztahy.

Po příjezdu do Pardubic si rodiče začali hledat práci. Heleny matka pracuje v integračním centru a její otec pracuje ve firmě. Děti začaly navštěvovat školy. Její nejstarší bratr začal studovat obchodní akademii, ostatní nastoupily do různých ročníků základní školy. Nový třídní kolektiv se Heleně moc nezamlouval. Noví spolužáci se k Heleně nechovali příliš vřele. Nyní Helena studuje gymnázium a je velmi spokojená nejen s třídním kolektivem, ale i s učiteli.

Helena má v Pardubicích spoustu přátel a nemá problém se začlenit do kolektivu. Má mnoho zájmů, například ráda plave, hraje na kytaru nebo zpívá. Velkou výhodou je, že umí český jazyk stejně dobře jako rodilý mluvčí.

Své prarodiče a další příbuzné, s kterými je celá rodina v kontaktu, má Helena na Ukrajině. Rádi by je jeli navštívit, ale bohužel pro šestičlennou rodinu jsou to velké finanční náklady.

V Pardubicích se Heleně líbí, i když přiznává, že by ráda po vysoké škole odcestovala do ciziny. Její rodiče se v Pardubicích usadili, jsou tu spokojeni a zatím nemají v plánu odcestovat.

Respondent Ludwig (56 let)

Pan Ludwig sem poprvé přijel za práci pouze na dva měsíce. V České republice žila jeho sestřenice, tudíž s vycestováním nebyl problém. Od roku 1998 tu žije nastálo.

První práci si našel na pražské burze, kde nabírali nové zaměstnance do různých podniků. Dostal nabídku pracovat na stavbě v Pardubicích, tuto nabídku přijal, ale protože byl pan Ludwig vystudovaný učitel hudební výchovy, mohl dělat pouze přidavače. Ubytování mu zajistil jeho zaměstnavatel. Bydlel v malé maringotce spolu s dalšími třemi Ukrajinci.

S touto prací byl pan Ludwig velice spokojený. Mohl si koupit mnoho věcí, které by si na Ukrajině pořídit nemohl.

Pan Ludwig pracoval ve stavebnictví řadu let, jejich klient jim sháněl neustále nové zakázky, takže nebyla nouze o práci. Jedna se zakázek byla letní koupaliště, které respondent také pomáhal stavět. Pracovní doba na stavbách byla od 6 od hodin rána do 22 hodin do večera.

Pan Ludwig se zapojil i do hudebního orchestru v Pardubicích. Změnil práci a začal učit hudební výchovu na základní škole. V roce 2003 se do Pardubic přistěhovala jeho paní, která tu s ním žije. Spolu mají dvě již dospělé děti, které žijí na Ukrajině. Své děti s manželkou pravidelně navštěvují.

V Pardubicích má pan Ludwig mnoho přátel, z dřívějších prací nebo z hudebního orchestru. Svůj volný čas tráví nejraději s manželkou nebo vystupuje s orchestrem.

V Pardubicích je pan Ludwig spokojen a vrátit se na Ukrajinu nemá v plánu.

Respondent Oleg (23 let)

V Pardubicích žije již 16 let, má zde trvalý pobyt i české občanství. Jeho rodiče odjeli do České republiky za práci, když Olegovi byly tři roky, v sedmi letech přijel do Pardubic za rodiči a zůstal tu s nimi natrvalo.

Před příjezdem do České republiky se o Olega starali jeho prarodiče, s kterými je celá rodina neustále v kontaktu a někdy se i navštěvují. Oleg žádné sourozence nemá. Nyní studuje vysokou školu s humanitním zaměřením v Pardubicích.

Když vzpomíná na dobu, kdy zde poprvé navštívil své rodiče, říká, že byl velmi rád, když mohl být s rodiči, ovšem na druhou stranu se mu stýskalo po prarodičích. Ve škole to ze začátku nebylo jednoduché, ale po návštěvách integračního centra, kde se učil český jazyk, se vše zlepšilo.

Olegovi rodiče vlastní restauraci, v níž občas vypomáhá. Jinak tráví svůj volný čas s přáteli nebo se svou přítelkyní. Do jeho přátel patří, jak lidé z Ukrajiny, tak Češi. Rád hraje fotbal, je členem jednoho pardubického týmu.

Jako cizinec si v České republice nepřipadá. Jeho český jazyk je velmi dobrý a nikdo ho nepovažuje za cizince.

Město Pardubice se mu líbí, ale raději by se odstěhoval do Prahy kvůli větším možnostem, které hlavní město poskytuje. Na Ukrajině se mu také líbí, i když za svůj domov považuje Českou republiku.

Respondent Saša (52 let)

Pochází z ukrajinského města Lvov a v České republice má pouze dočasný pobyt, protože do Pardubic pravidelně dojíždí za prací. Poprvé do České republiky přijel v roce 1989 se svým bratrem a kamarády. Práci už měl zařízenou předem, protože na Ukrajině v té době probíhaly pracovní náborů, které zprostředkovávali klienti.

Začal pracovat na stavbě v jedné z pražských firem spolu s ostatními. Pracovní doba byla náročná, pracovalo se 12 hodin denně. Někdy se pracovalo i o víkendech, někdy měl pan Saša volno. Tento čas využil buď k odpočinku, nebo k prohlídce hlavního města. Po odjezdu bratra zpět na Ukrajinu, obdržel respondent nabídku práce v Pardubicích. Jednalo se o práci na stavbě. Zde pan Oleg pracuje dodnes, se svým

pracovním kolektivem je spokojený. Mezi jeho přátele patří jak Češi, tak i lidé z různých etnických menšin.

Na Ukrajinu pan Oleg odjíždí čtyřikrát do roka. Na Ukrajině má manželku a dvě děti. S rodinou si každý den telefonuje nebo píše. Manželka s dětmi ho jednou navštívila v Pardubicích. Pan Oleg na to rád vzpomíná, rodině se v Pardubicích moc líbilo.

Zkušenosti s městskými úřady pan Oleg má. Říká, že všude to je podobné, akorát s tím rozdílem, že na Ukrajině berou i úplatky. Integračního centra nikdy nevyužil, český jazyk se učil od lidí, s kterými pracoval. V pardubickém kostele se pan Oleg byl podívat, ale na pravidelnou návštěvu není čas.

Nyní pan Oleg bydlí na ubytovně spolu s ostatními šesti pracovníky stavby. Často si na ubytovně vaří.

Volný čas pan Oleg tráví nejčastěji odpočinkem u televize nebo posezením s přáteli u piva. Kultura pana Olega v Pardubicích moc nezajímá, nechce utrácet své vydělané peníze.

Město Pardubice navštěvuje pan Oleg pouze z pracovních důvodů. Líbí se mu, ale za svůj domov považuje město Lvov, kde má svou rodinu.

Respondent Sergej (35 let)

V České republice žije již jedenáct let a má zde trvalý pobyt. Původně pan Sergej chtěl jet do Německa. Ale protože měl v České republice známé, vybral si tuto zemi, kde už zůstal natrvalo. Rozhodnutí opustit svoji rodnou zemi mělo u pana Sergeje jiné důvody než u ostatních respondentů. Nepohodl se s lidmi v jeho okolí, a tak svůj problém vyřešil způsobem, že se přistěhoval do České republiky.

Když pan Sergej přijel do Prahy, byla jeho budoucnost velmi nejistá, nevěděl, co bude dělat. Naštěstí mu pomohli jeho přátelé, mohl u nich několik dní zůstat.

První práce, kterou si v Praze našel, byla práce v autoservisu, kde byl spokojený a pracoval tam asi rok. Další práci, kterou si pan Sergej sehnal, byla už v pardubickém Paramu, kde pracoval šest let. Tam ale nebyl spokojený se svým pracovním kolektivem. Nyní pracuje jako svářeč, také v Pardubicích, ale zakázky dostávají i v okolních městech. Tady je pracovní kolektiv daleko lepší. V pracovním kolektivu pracují Ukrajinci, Rusové i Slováci, a vycházejí spolu všichni dobře.

Pan Sergej si v Pardubicích našel přítelkyni, kterou si později vzal za ženu. Žije v Přelouči. Mají tam svůj rodinný dům, kde nejenom žijí, ale také si tam pan Sergej přivydělává o víkendech jako masér.

Svůj volný čas nejčastěji tráví se svou manželkou, občas podnikají výlety. Rád čte nebo posiluje, a také se stará o svého psa.

Pár přátel pan Sergej má, ale je spíše samotářský typ. Se svojí rodinou v kontaktu není, ale rodina mu prý nechybí. Rodiče jeho ženy nejdříve nebyli nadšeni, že pan Sergej pochází z Ukrajiny, ale vztahy se urovnaly, a teď spolu všichni vycházejí dobře.

Město Pardubice se panu Sergejovi líbí, účastní se různých akcí, navštěvuje například půlnoční mši o Vánocích v kostele nebo třeba městské slavnosti konané na pardubickém zámku. Pan Sergej se na Ukrajinu vrátit nechce.

Respondent Kolja (57 let)

Pan Kolja poprvé přijel s kamarády do České republiky, když mu bylo 25 let. Na Ukrajině měl už v té době manželku a dvě malé děti. První práci vykonával v Ostravě na stavbě, kde dělal podavače, poté procestoval ještě mnoho měst: Zlín, České Budějovice, Hradec Králové a Pardubice, kam přijíždí pracovat pravidelně čtyřikrát do roka. Je tu spokojený, jak se svým zaměstnavatelem, tak s partou lidí, se kterou bydlí i pracuje.

V Pardubicích se mu líbí, i když nepracuje jen zde. Pracují různě po České republice, záleží na tom, kde zrovna firma dostane stavební zakázku. Stále však pracuje u jednoho

zaměstnavatele. Zaměstnavatel mu vychází vstříc. Pokud chce například den volna nebo odjet na Ukrajinu, vše se dá zařídit. S pracovním kolektivem je velmi spokojený, nyní pracuje pouze s Ukrajinci, ale pracoval i s Čechy, a říká, že vždy záleží na lidech, ne na národnosti.

Pan Kolja navštěvuje svou rodinu dvakrát nebo třikrát do roka, ale v kontaktu je s nimi každý den. Pravidelně každý měsíc posílá své rodině pravidelně domů peníze. Pan Kolja je rád, že má rodinu na Ukrajině, je to země, kterou má rád a kam se rád vrací. Těší se na důchod strávený na Ukrajině se svojí rodinou.

Pan Kolja má v Pardubicích mnoho přátel, jak Čechy, tak Ukrajince.

Svůj volný čas tráví pan Kolja odpočinkem, občas s kamarády chodí do hospody. Když má více volného času, tak s partou hraje plážový volejbal, stolní tenis nebo fotbal. Také rád živě sleduje sportovní přenosy, nejčastěji hokej a fotbal, fandí samozřejmě Pardubicím a také Spartě. Pokud jsou pracovně v jiném městě a mají nějaký volný čas, tak pan Kolja rád poznává nová města a památky.

V Pardubicích bydlí v domě s dalšími pěti muži, s kterými pracuje na stavbě. Bydlení si nemůže vynachválit, má zde vše, co potřebuje. Zde si sami vaří, dávají přednost spíše ukrajinským jídlům před českými.

Zkušenosti s úřady má pan Kolja dobré. V České republice nechtějí přijímat úplatky jako na Ukrajině.

Integrační centrum pan Kolja nikdy nenavštívil, přestože to měl nejdříve v plánu. Český jazyk se naučil odposloucháváním od Čechů, když s nimi pracoval na stavbě.

Svátky v České republice pan Kolja zná, má vždy v práci volno. Když porovnává svátky vánoční a velikonoční, líbí se mu více na Ukrajině, kde trvají déle. Pan Kolja je věřící a příležitostně navštěvuje i kostel.

Město Pardubice se mu nejvíce líbí proto, že je malé a přehledné, ale zároveň je tu vše, co člověk potřebuje (obchody, služby, doprava, kultura...).

Rozhovor s vedoucím pracovníkem integračního centra

Tento rozhovor byl velmi zajímavý a pro mou práci přínosný. Nejprve jsem se dozvěděla to, jak integrační centrum funguje. Záměrně jsem si vybrala integrační centrum v Pardubicích, které se zaměřuje pouze na cizince z třetích zemí, takže přicházejí do kontaktu i s emigranty z Ukrajiny.

Centrum bylo založené v roce 2009, kdy začala vznikat síť center po celé České republice. Pardubické centrum vzniklo pod Správou uprchlického zařízení Ministerstva vnitra České republiky. Centrum nabízí řadu služeb: sociální poradenství, právní poradenství, kurzy českého jazyka, sociokulturní kurzy, tlumočení, internetové pracoviště s knihovnou, vzdělávací akce. Veškeré služby centra jsou poskytované zdarma.

Průběh kurzů českého jazyka: pokud chce cizinec z třetích zemí získat české státní občanství, musí vykonat test z českých reálií (obsahuje obecný přehled: historii, geografii, právo atd.) a zkoušku z jazyka na úrovni B1 podle evropského referenčního rámce. České státní občanství umožňuje navíc, na rozdíl od trvalého pobytu možnost volit. Tyto zkoušky na úrovni A1 mohou emigranti vykonat na Obchodní akademii a jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky v Pardubicích, případně ve Svitavách. Zkoušku pro získání českého občanství v Pardubickém kraji nelze vykonat, tu lze vykonat pouze v Praze, Dobrušce či v Poděbradech.

Pracovníci integračního centra fungují i mimo své pracoviště, v terénu jsou 22 hodin týdně. Jejich pracovní náplní v terénu je pomáhat lidem, kteří se do integračního centra nemohou ze závažných důvodů dostavit, například si kvůli své tíživé finanční situaci nemohou dovolit cestovat do Pardubic. Další častou činností v terénu je vyhledávat etnické menšiny a rozšiřovat povědomí o činnosti integračního centra. Z tohoto důvodu pracovníci centra například obcházejí ubytovny či pracoviště, kde se emigranti často vyskytují, a rozdávají tam informační brožury.

Integrační centrum se snaží pomoci všem emigrantům, kteří přijdou s jakýmkoliv problémem. Často se pak stává, že po úspěšném vyřešení problému jednoho emigranta

přijde na doporučení jiný emigrant, který má stejný či podobný problém. Pomocí metody sněhové koule se integrační centrum dostává do povědomí lidí.

Za pomoci integračního centra vzniklo v Pardubicích občanské sdružení Ruský domov. Spolek pravidelně navštěvují Rusové, Ukrajinci, Bělorusové, Moldavani. Další polovinu tvoří Češi, kteří se rádi dozvědí něco o jiných kulturách. Zároveň se ve spolku mohou zdarma procvičit v ruském jazyce. Název Ruský domov vznikl proto, že zakladatelé spolku byli emigranti rusky hovořících zemí.

Ruský domov vznikl před třemi lety a jeho členové se pravidelně scházejí, pokaždé mají vymyšlené téma, o kterém se bude diskutovat. Zúčastnit se ale může každý, kdo má zájem. Návštěvníci nemusí umět rusky, mají zde překladatele. Vstup bývá zpravidla zdarma. Zpoplatněn je pouze v případě, když je k přednášce připraveno i občerstvení. Hlavním cílem tohoto spolku je především lepší zapojení do majoritní společnosti, což přispívá i k vylepšení vztahů mezi ostatními migranty.

Rozhovor se zaměstnavatelkou Ukrajinců

Tento rozhovor jsem vedla se zaměstnavatelkou Ukrajinců z pardubické stavební firmy. Stavební firma zaměstnává Ukrajince od roku 1998. K této možnosti se respondentka se dostala náhodou. Jedno léto se skupina sedmi Ukrajinců, kteří sháněli v Pardubicích práci, ubytovali u respondentky v kempu. Kemp patří k letnímu koupališti, a tak se respondentka společně se svým manželem rozhodli Ukrajince přijmout. Ukrajinci pracovali jako pomocníci na letním koupališti, kde čistili bazény, sekali trávu, natírali atd. Zaměstnanci se osvědčili, a tak respondentku se svým manželem napadlo, že by mohli založit stavební firmu, kde by mohli tuto skupinu zaměstnat. V devadesátých letech byl velký „boom“ podnikat ve stavebnictví, proto se firma dobře rozjela.

Stavební firma funguje tak, že spolupracuje s pěti velkými stavebními firmami. Dodává jim své pracovníky kdykoliv je potřeba. Výběr pracovníků je ovlivněn podle toho, kdo co umí, a kdo se na co specializuje. Ve firmě dříve pracovali i Češi a Slováci, ale nejvíce se osvědčili právě Ukrajinci, protože jsou pracovití a mohou kdykoliv cestovat po celé republice podle dohodnutých stavebních zakázek. Pracovní doba se odvíjí podle konečného termínu zakázky, takže se zde nepracuje na směny, ale podle toho, do kdy se

stavba musí dokončit. V letní sezóně se pracuje od 7 hodin ráno do 22 hodin do večera, v zimě se pracovní doba liší podle počasí. Někdy se také stalo, že se nedalo pracovat vůbec. Pracovní dny jsou od pondělí do pátku, podle termínu stavby se někdy pracuje i v sobotu, neděle bývá vždy volná.

Tato stavební firma nemá zaměstnance, ale každý z pracovníků firmy je živnostník. Firma vytvořila spolek, který zastřešuje má respondentka, jejíž pracovní náplní je shánět pracovní zakázky a vyřizovat živnostníkům spolku všechny potřebné dokumenty. Nyní má spolek 20 členů, ale dříve mívali okolo 70 členů. Nové pracovníky firma shání pomocí metody sněhové koule, tedy tak, že každý, kdo u této firmy pracuje nějakou dobu a má dobré pracovní výsledky, může doporučit někoho ze svých příbuzných nebo známých. Firma si nového pracovníka vyzkouší, pokud se osvědčí, může ve firmě zůstat. Druhý způsob, jak firma shání zákazníky, je ten, že spolupracuje s klientem na Ukrajině, s kterým zprostředkovává práci Ukrajincům v České republice.

Firma poskytuje pracovníkům také ubytování kdekoliv po České republice, kde zrovna mají pracovní zakázku. Pokud Ukrajinci jedou kamkoliv na stavbu, tak jim respondentka vždy dopředu dohodne ubytování. Ubytovnu si zkontroluje ještě před příjezdem Ukrajinců. V případě, že něco potřebného chybí, snaží se jim to včas zjistit (například lednička, mikrovlnná trouba, televize atd.). Chce totiž, aby měli vždy stejnou kvalitu ubytování. Zaměstnanci mají služební telefon, aby mohli být s respondentkou v kontaktu. Každá skupina má i služební auto. Materiál potřebný na stavbě jim poskytují stavební firmy.

Pracovníci mívají čtyři pracovní dovolené do roka, kdy jezdí domů na Ukrajinu. Svým rodinám na Ukrajinu pravidelně každý měsíc posílají část hrubé výplaty. Mzda pracovníka se pohybuje průměrně okolo 27 až 30 tisíc Kč za měsíc.

4.2 Ukrajinci s dočasným pobytem v České republice

Skupina migrantů, kteří do České republiky jezdí pravidelně za pracovními příležitostmi několikrát do roka. Většinou se jedná spíše o muže, kteří zastanou i těžší práci, se domů dostane čtyřikrát či třikrát do roka, většinou se jedná o svátky či letní prázdniny. Muži

mají své rodiny, manželky jsou s dětmi doma. Muži zde sami nebo s přáteli vydělávají peníze, které by si na Ukrajině za stejnou práci a stejný čas vydělal jen málokdo.

Práci si zpravidla neshání sami, ale pomocí klientů či zprostředkovatelů, kteří jim také zajišťují ubytování či potřebné dokumenty k pobytu. Klienti si samozřejmě za své služby účtují poplatky, ale podle rozhovorů s Ukrajinci vyplývá, že je to stále výhodnější, než kdyby si museli práci, ubytování a vyřízení dokumentů zařizovat sami. Zároveň by také ztratili čas, který mohou využít k práci a tím si tedy dříve vydělat peníze. Podobně fungovaly pracovní náborů na Ukrajině a také burza s pracovními příležitostmi v Praze, s kterou má mnoho respondentů zkušenosti.

Odjezd z Ukrajiny není téměř pro nikoho lehkou záležitostí. V současnosti však mohou být rodiny v kontaktu díky moderní technice (mobilní telefony, internet, sociální sítě – Facebook, Skype) každý den. Emigranti také mohou sledovat i aktuální dění ve své vlasti, což je samozřejmě velmi zajímavé. Někteří sledují jak české, tak ukrajinské dění pomocí televizních programů.

Druhy práce, které se ukrajinským migrantům v České republice nabízejí, jsou obvykle manuálního charakteru. Nejčastěji jde o práci na stavbách nebo v továrnách. Pracovní doba je průměrně 10 – 12 hodin denně. Ne všichni ale pracují jak ve všední, tak víkendové dny. Záleží na druhu práce a také, pokud se jedná o práci na stavbě, do kdy musí být stavební zakázky dokončeny. U prací, které se vykonávají venku, se rozlišuje letní a zimní období. Protože v letních měsících je vidět do večerních hodin, pracovní doba je delší. V zimních měsících se pracuje kratší dobu, nebo se nepracuje vůbec.

Někteří Ukrajinci chodí pracovat i o svátcích nebo pracují v noci, za což dostávají povinné příplatky. Pracovní kolektivy bývají různé, někde pracují jen Ukrajinci, jinde pracuje více etnických menšin a občas pracují i Češi společně s Ukrajinci.

Pokud se zaměříme na ubytování ukrajinské migrační komunity, můžeme říci, že bydlí nejčastěji na ubytovnách nebo podobných typech ubytování. Vybavení bývá často jednoduššího typu. Nejčastěji mají jen to, co opravdu sami potřebují. Většinou se nesetkáme s novým zařízením nebo s dekorativními předměty v bytě. Důvodem je to, že

šetří peníze a také mají své domy či byty doma na Ukrajině. Zde jde pouze o přechodné bydlení.

Volný čas se u každého respondenta liší, někdo dává přednost sportu, někdo má rád kulturu, někdo je samotář a někdo velice společenský typ. Jedno však mají společné, moc volného času tady v České republice nemají, většinou ani nechtějí, jejich cílem je hlavně vydělat co nejvíce peněz.

Podle rozhovorů s ukrajinskými migranty mohu říci, že se všichni shodli na jedné věci. „Nejsme tu za zábavou, jsme tu kvůli práci.“ Protože se většinou, hlavně u mužů jedná o fyzicky náročné práce, ve svém volném čase relaxují. Často také sledují televizi nebo komunikují se svou rodinou a známými z Ukrajiny. Málokdo se ale zapojuje do akcí pořádaných městem nebo do aktivit, které město Pardubice nabízí.

Pokud to lze, rádi zůstávají na ukrajinský svátek doma a odpočívají. Naopak o českém svátku jdou mnozí z nich raději do práce. Pokud mají celý den volno, rádi si vyjdou do centra města nebo navštěvují své známé v Pardubicích a okolí, často s nimi posedí v kavárnách nebo hospodách. V otázkách sportu se mnozí dotazovaní lišili. Někdo nesportuje, protože ho to nebaví, nemá na sport čas. Jiní sportují rádi, avšak neúčastní se sportovních aktivit, které jsou nabízeny v Pardubicích, spíše dávají přednost své komunitě, kde hrají například fotbal nebo volejbal. V otázkách kultury lze říci, že Ukrajinci nechodí do divadel ani kin, na výstavy, sportovní utkání ani hudební vystoupení, a pokud, tak jen velmi zřídka. Častá odpověď byla: „*Nerozumím tak dobře českému jazyku, proto se kulturních akcí nezúčastňuji.*“ Většina mých respondentů navštívila hlavní město Prahu, mnozí z nich procestovali i více měst, než se finálně usídlili v Pardubicích.

Z mých respondentů nikdo nenavštívil integrační centrum, aby si mohl zlepšit své jazykové dovednosti, nebo se více začlenit do místní společnosti. Důvodem je nejčastěji malá informovanost o zařízeních tohoto typu vhodných pro cizince a velká časová vytíženost mých respondentů. Dalším důvodem je, že tato skupina emigrantů netouží

ovládat perfektně český jazyk. Neplánuje tady totiž žít natrvalo, proto nemají za cíl snažit se navázat kontakty s okolím.

Český jazyk se nejčastěji učí od jiných cizinců nebo Ukrajinců, kteří češtinu používají již nějaký čas. Nejčastějším důvodem je, že tyto kurzy stojí peníze i čas.

Ukrajina je velmi nábožensky založený stát. Již malé děti jsou v náboženském duchu vychovávány a pravidelně se svými rodiči chodí do kostela. Svátky, například Vánoce a Velikonoce, mají pro Ukrajince zcela odlišný význam nežli pro české obyvatele. Víra také lidem pomáhá při jejich odjezdu z Ukrajiny a v jejich integraci v České republice. V kostelech potkávají nové ukrajinské věřící, kteří mají podobné problémy a vyskytují se v podobných životních situacích jako oni sami. Často i na těchto místech dochází k předání nových informací, jako jsou například typy na zajímavou a dobře placenou práci, nebo typy na kvalitní a levné ubytování.

Po příjezdu do České republiky však není tolik času navštěvovat kostely a pravidelně chodit na bohoslužby, jak by si mnoho ukrajinských obyvatel přálo. Většina z nich je velmi zaneprázdněna. Když jsem se svých respondentů ptala, zda chodí do kostela alespoň o víkendech, bylo mi řečeno, že jejich víkendy zpravidla také bývají pracovní. Pokud právě o víkendu nepracují, raději odpočívají a načerpávají síly do dalších pracovních dnů.

U mých respondentů jsem se často setkávala s odpovědí, že raději navštěvují kostel v Hradci Králové než v Pardubicích, protože je větší. Podle nich se v kostele lépe cítí a také se tam setkávají s dalšími ukrajinskými migranty. Do sousedního města jezdí pouze jednou za čas, nemají totiž peněz ani času tzv. „nazbyt“.

Zapojení do veřejného života v Pardubicích není pro emigranty z Ukrajiny s dočasným pobytem lehkou záležitostí. Nemohou se podílet ani na komunálních volbách, přestože tu tráví většinu času v roce. Důvodem je, že nemají české státní občanství. Co se týče využívání služeb města, na to mají stejné právo jako většinová společnost. Respondenti jsou v Pardubicích spokojeni. Chválí si dobrou dostupnost města i jeho uspořádání.

Město není příliš velké, což mnozí vnímají jako výhodu. Zkušenosti s úřady má snad každý z nich. Většina je spokojena, a to hlavně v případě, když je porovnávají s úřady na Ukrajině, kde si úředníci říkají o úplatky. Část mých respondentů využila i služeb pardubické nemocnice, s kterou byli všichni spokojeni.

4.3 Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice

Tato část Ukrajinců je v Pardubicích, i v celé České republice méně početná.

Jeden z mých respondentů odjel do České republiky proto, že byl na Ukrajině nespokojený a chtěl ve svém životě udělat změnu. Nelíbila se mu politická situace v zemi a nepohodl se se svými příbuznými. Zde je celkem spokojen. I když tu moc přátel nemá, na Ukrajinu se vracet nechce.

Dva z mých respondentů přijeli do České republiky jako děti, tudíž neměli na výběr. Jedni rodiče mého respondenta si vybrali Českou republiku proto, že chtěli dostat české státní občanství, což se jim nepovedlo v Polsku, kde žili dříve. V České republice našli práci a nový domov a jsou tu spokojeni. Rodiče druhého respondenta si nejdříve našli práci v České republice a následně, když už se zabydleli v Pardubicích a měli poměrně stálý finanční příjem, za nimi respondent přijel a začal tu chodit do školy.

Další respondenti tu nejprve měli dlouhodobý pobyt, pravidelně se do České republiky vraceli za prací, nakonec tu zůstali natrvalo a mají tu trvalý pobyt.

Tato skupina emigrantů se dá shrnout komplikovaněji než skupina předchozí, protože jsou mezi nimi daleko větší rozdíly.

Co se dá říci obecně o všech, je to, že se usídlili v České republice, protože jsou tu daleko lepší podmínky pro život nežli na Ukrajině, hlavně z hlediska pracovních příležitostí. Dalším důvodem je, že Česká republika není od Ukrajiny příliš vzdálená a je zde jazyková podobnost.

Nelze říci, že Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice jsou převážně muži. Jedná se i o ženy nebo o celé rodiny, které se sem přistěhovaly. Nevyužívají tak hojně služby zprostředkovatelů, kteří jim pomáhají sehnat práci či bydlení, spíše si vše zařizují samy.

Vykonávají práce všeho druhu, ale zpravidla se nejedná o fyzicky náročné práce na stavbě, které vyžadují časovou flexibilitu a také stěhování se za prací dle domluvených stavebních zakázek.

Český jazyk je často na vyšší úrovni nežli český jazyk emigrantů s dlouhodobým pobytem. Důvodem je, že pro získání trvalého pobytu musejí emigranti složit zkoušky z českého jazyka na úrovni A1, pro získání státního občanství musejí splnit test z českého jazyka na úrovni B1 a také test českých reálií. Na základě této zkoušky získají státní občanství, které jim umožňuje zúčastnit se voleb. Většina respondentů v této skupině chodí k volbám.

Emigranti s trvalým pobytem se více zapojují do společnosti. Žijí zde jako občasně České republiky. Zúčastňují se kulturních, sportovních či jiných akcí. U některých z nich dokonce nelze poznat, že mají jinou původní národnost. Někteří respondenti v Pardubicích chodili nebo stále chodí na základní, střední či vysokou školu.

V čem se tyto dvě skupiny velmi podobají, je to, že navštěvují kostely, jsou věřící a často komunikují se zbytkem rodiny na Ukrajině.

4.4 Analýza rozhovorů

V této kapitole budu analyzovat rozhovory s respondenty. Hlavními tématy jsou: pracovní a vzdělávací příležitosti, rodinný, soukromý život a kvalita bydlení, trávení volného času, přejímání tradic, zvyků, návštěvy kostela, zapojení do veřejného života a spokojenost v Pardubicích.

4.4.1 Pracovní a vzdělávací příležitosti v Pardubicích

Zkušenosti se vzdělávacími zařízeními, ať už typu základních, středních či vysokých škol nebo integračních center, mají spíše Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice. Ne vždy je jejich příchod do nového kolektivu snadný.

Helena (18 let) „Ano, ze začátku to nebylo moc lehké, protože jsem chodila ještě na základku a tam se lidi mezi sebou hodně pomlouvají a tvoří se různé party. Ze začátku byli zvědaví, odkud jsem a hodně se vyptávali, ale později to nebylo moc fajn. Ale když jsem pak přešla na střední školu, tak se mezi sebou nikdo neznal a nikdo neřešil, že jsem cizinka, vlastně to nikdo ani nepoznal, takže tam to bylo fajn a je pořádek. Hlavně jsou tam lidi rozumnější než na základce.“

Oleg (23 let) „Ano, pamatuji si, že jsem ze začátku nikomu nerozuměl, ale chodil jsem do integračního centra, kde jsem se učil česky. Tam jsem to měl rád a měl jsem tam i kamarády. No a jak jsem se za chvíli naučil mluvit, tak už jsem neměl žádný problém.“

Většina z respondentů se učila český jazyk až v České republice. Úroveň jazyka má každý z mých respondentů jinou, ale obecně se dá vyvodit, že lépe hovoří ti, co tu žijí trvale a učili se český jazyk jako malé děti.

Helena (18 let) „Ne, to vůbec ne, já jsem se česky vlastně naučila za dva měsíce v integračním centru, moji sourozenci se naučili jazyk také rychle, ale rodiče s tím měli trochu problémy.“

Sergej (35 let) „No, já jsem četl knížky a noviny, poslouchal CD, hodně věcí na poslouchání. A moje paní mě pořád opravovala, i teď někdy mě opraví. Já pořád dělám

chyby a myslím, že to tak bude furt. Ale domluví se, já se totiž začal učit pozdě, až ve 38 letech a já myslím, že kdybych se začal učit dřív, tak by to bylo lepší.“

Pracovní podmínky se liší podle pohlaví, do České republiky přijíždějí za práci spíše muži, kteří nejčastěji vykonávají fyzicky náročné práce, kde nemusejí mít odborné znalosti či dovednosti. Obvykle si hledají práci ve stavebnictví nebo v továrnách jako nekvalifikovaní dělníci. Pokud se jde o ženy, také hledají nejčastěji pracovní pozice, které nevyžadují odborné znalosti, nejvíce se jedná o úklidové služby všeho druhu nebo o pozice prodavaček.

V Pardubicích se vyskytují vhodná pracovní místa jak pro muže, tak pro ženy.

Příkladem mohou být továrny Foxconn a Panasonic. Pracovní zkušenosti respondentů se zaměstnavateli bývají různorodé.

Larisa (38 let) „Ano, tam jsem pracovala asi 7 let, poté firma zkrachovala. Tak jsem si našla práci v Panasonicu. Dopomohl mi k tomu můj manžel, který jel tenkrát se mnou. Co firma zkrachovala, tak jsem si našla práci v jiné šicí dílně, ale zároveň mi bylo nabídnuto místo v Panasonicu, tak jsem tam jela a přijali mě. Byly tam daleko lepší podmínky, já měla pocit, že nemusím tolik pracovat. Všude bylo čisto, mzda byla hodinová a už tenkrát jsem dostávala 50 Kč/h. Předtím jsem byla hodnocena úkolově a to byl velký rozdíl. Takže jsem v Panasonicu byla velmi spokojená. A důležité také bylo, že práce nebyla monotónní. Neseděla jsem pouze u pásu, ale balila jsem různé věci podle seznamu, takže mě to i bavilo. Současně jsem měla ještě jeden přívídělek, prodávala jsem kosmetické výrobky. Bohužel naše zaměstnavatelka nebyla dobrý člověk. Když se dozvěděla, že jsem těhotná, začala dělat naschvály. Například ostatní zaměstnanci dostali prémie a já ne, ale vždy to uměla nějak zdůvodnit. Nakonec mě propustila z práce a ještě mě a jednu kolegyni obvinila, že jsme jí ukradly drahé parfémů.“

Ludwig (56 let) „No jo, já jsem potom začal stavět koupaliště, pracoval jsem pro pana Ministra. A toho mám strašně rád a moc si ho vážím, my se vídáme dodnes. On se o všechno postaral, já jsem tu dřív pracoval načerno, ale když jsem šel pracovat k němu,

tak on mi sehnal práci i bydlení. To už jsme nebydleli v maringotce, to jsme bydleli přímo na koupališti v takovém baráčku. A to bylo něco. My jsme měli tři pokoje a taky kuchyň a televizi a pořádnou sprchu.“

Oksana (47 let) „Ano, bylo. Týkalo se to rychlého občerstvení. Takže jako, byl tam pán, na kterýho asi do konce života nezapomenu, protože jako, teďka už je to v pohodě, snažím se na to zapomenout, ale nejde to. To bylo, jak jsem říkala Hitler, to co dělal, to bylo něco podobného. Ten pán, to bylo něco strašného. Během dne já jsem dvakrát nebo třikrát mohla brečet, no prostě, on furt nadával, sprostě nadával, furt se mu něco nelíbilo. No to bylo něco strašného.“

Stalo se vám někdy, že by byla zneužita vaše důvěra a něco bylo odcizeno?

Zaměstnavatelka „Ne, to se nám nikdy naštěstí nestalo. Oni jak pracují ve skupinách, tak jeden hlídá druhého. Dá se říct, že na všechny je velké spolehnutí.“

4.4.2 Rodinný, soukromý život a kvalita bydlení

Skupina Ukrajinců s dlouhodobým pobytem v České republice se zpravidla vyznačuje tím, že jejich ženy, děti a další příbuzní zůstávají doma na Ukrajině. Většina ukrajinských migrantů posílá pravidelně část výplaty rodině na Ukrajinu, aby zlepšila jejich rodinnou finanční situaci.

Své rodiny pravidelně navštěvují pouze, když mají pracovní volno. To bývá zpravidla o Vánocích, Velikonocích, letních prázdninách. Někteří jezdí i v době podzimních prázdnin, tedy třikrát až čtyřikrát do roka. Cesty na Ukrajinu bývají pro většinu z respondentů finančně i časově náročné.

Saša (52 let)

A jak často jste odjížděl zpět na Ukrajinu?

„No, asi čtyřikrát do roka, o Vánocích a Velikonocích, pak v létě a občas na podzim.“

A posíláte nějaké peníze domů rodině?

„Ano, posílám každý měsíc.“

Kolja (57 let) „Všichni jsou doma na Ukrajině. Já za nimi jezdím dvakrát až třikrát do roka.“

Oksana (47 let) „Tak tři až čtyři měsíce, pak jedu na Ukrajinu, odpočinu si a pak jedu zpátky do Pardubic nebo Kolína.“

Zaměstnavatelka „Pracuje se celý rok s přestávkami, mívají je podle svátků, takže přes Vánoce jsou doma asi do konce ledna, půlky února, pak mají volno na Velikonoce, v létě jezdí domů a na podzim, takže mají takové čtyři roční přestávky. Třeba na podzim nebo na jaře jezdí domů jen na týden. Ti co bydlí daleko od hranic, pak cestují dva dny tam, a dva dny zpět, takže moc doma nepobydou a utratí spoustu peněz za cestu, ale těchto pracovníků máme málo, většina bydlí hned u hranic a to se jim pak spíš vyplatí.“

Soukromý život nebývá tak bohatý jako život Ukrajinců s trvalým pobytem v České republice. Zde tedy mohu souhlasit s autorkou Evou Jánskou o málo pestrém životě Ukrajinců v České republice, který popisuje v článku: „*Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?*“ Nemohou si totiž dovolit příliš utrácet své těžce vydělané peníze, které posílají domů a šetří na svou cestu zpět na Ukrajinu.

Zaměstnavatelka „Ano, u nás to funguje tak, že dostávají zálohu v půli měsíce. Na konci měsíce zbytek, při čemž posílají peníze domů svým rodinám. Většině mužů je kolem 50 let, takže už mají velké děti, musejí tak sponzorovat vysoké školy, svatby atd.“

Proto ve velmi omezené míře využívají kulturních, společenských či jiných akcí. Místo toho jsou raději doma, kde odpočívají. Zpravidla si vybírají takové aktivity, kde nemusejí vynakládat vysoké finanční výdaje. Například chodí na procházky do přírody, scházejí se se svými přáteli spíše doma než v kavárnách či barech. Na sportovní utkání se raději podívají v televizi než na stadionu. Oběd či večeři si uvaří sami, protože jídlo v restauraci je pro ně nadstandartní záležitostí.

Oksana (47 let) „*Ne, ale byli jsme jednou v kině, to bylo hezký, super, mně se to líbilo. To jsme šli se skupinou, to bylo super, ale celkově jsem byla asi jen dvakrát. A do divadla nechodím.*“

Kolja (57 let) „No, já po práci odpočívám. A taky chodím do města, něco nakoupit k jídlu a tak.“

Saša (52 let) „Nejčastěji odpočívám nebo koukám na televizi. Voláme si s rodinou nebo jdu s chlapama na pivo. Někdy, když byl čas, tak jsme třeba zašli se vykoupat v létě na koupaliště nebo jsme jeli na výlet někam do přírody.“

Velký rozdíl shledáváme i v kvalitě bydlení, protože se většina Ukrajinců s dlouhodobým pobytem snaží ušetřit i na nájmu. Nejčastěji dávají přednost bydlení typu ubytovny či malému bytu v pronájmu, kde nejčastěji bydlí více lidí pohromadě, aby se mohly rozpočítat náklady za nájemné. To se ovšem podepisuje na kvalitě bydlení. Často jim ubytování zprostředkuje přímo zaměstnavatel, lidé si tak nemohou zařídit své byty podle svého vkusu, musejí se spokojit se starým vybavením i spotřebiči. Často se také stěhují nebo dochází k výměně spolubydlících, v neposlední řadě ztrácejí své soukromí.

Ludwig (56 let) „No, to tady v Sakařovce jsme opravovali budovu tiskárny Siluet. No, a taky nám sehnali bydlení. Tam v areálu veteriny, tam byla přistavená maringotka a tam jsme bydleli. Jo, to bylo. My jsme tam bydleli čtyři Ukrajinci, tam nebylo nic, jen postele. A když nám byla zima, tak nám z té veteriny dávali přikrývky, kterými přikrývali koně. A nám bylo dobře, nám bylo jedno, že jsme celý chlupatý z té přikrývky.“

Oksana (47 let) „Já ani nevím, jak se to dá říct. Je to taková maringotka nebo buňka, je to takový malinký, ale útulný a hezký.“

Kolja (57 let) „Bydlím v domě s tou skupinou lidí, co jsem přijel do Čech. No bylo nás osm, teď je nás už jen pět. Ale já jsem spokojený. Máme všechno, co potřebujeme.“

Skupina Ukrajinců s trvalým pobytem v České republice žije v Pardubicích i se svými rodinami. Zpravidla mívají kvalitnější ubytování, dávají přednost bytům či rodinným domům před ubytovnami. Někteří z nich se na Ukrajinu vrací za dalšími příbuznými či přáteli, jiní naopak na Ukrajinu nejezdí vůbec, ať už z finančních či jiných důvodů. Se svými rodinami si pouze píšou, komunikují přes internet nebo je rodina z Ukrajiny jede navštívit čas od času do Pardubic.

Sergej (35 let) „No, moje paní pochází z Přelouče a má tu rodiče. No, takže mi jsme se seznámili, pak jsme se vzali, a koupili rodinný domek v Přelouči.“

Larisa (38 let) „Žiji se svým mužem a svými dětmi v panelovém bytě 3+1.“

Jejich soukromý život bývá zpravidla mnohem bohatší a pestřejší než u předchozí skupiny Ukrajinců. Tito lidé se chovají stejně, jako by se chovali na Ukrajině, akorát s tím rozdílem, že si toho většina z nich může dovolit mnohem více, protože v České republice jsou zpravidla lépe platově ohodnoceni. Dalším důvodem je, že chtějí „splýnout s okolím“, nechtějí se odlišovat od ostatních, tudíž se zúčastňují jakýchkoliv akcí, které jsou pořádány.

Larisa (38 let) „Momentálně nemám tolik času na své záliby, ale když jsem ještě chodila do práce, tak jsem navštěvovala kurz angličtiny. Mým snem je totiž naučit se ji, ale bylo to pro mě těžké, protože jsem pořádně ještě neuměla česky a učitelka to překládala z angličtiny do češtiny. Jenže já třeba nevěděla, co je zájmeno nebo sloveso, takže jsem se to nejdříve musela naučit česky a pak anglicky. Ale tam už nechodím a asi jsem toho hodně pozapomněla. Jinak ráda čtu nebo chodím do přírody, občas s manželem zajdeme do kina, a s kamarádkami posedět na kafe.“

Helena (18 let) „Ráda plavu, hraju na kytaru, občas zpívám, prostě koníčky jako mají moji vrstevníci.“

Oleg (23 let) „Já rád hraju fotbal, a celkově mám rád sport, občas chodím s kamarády na pivo nebo do baru. Hodně času trávím se svojí přítelkyní, s kterou často podnikáme různé výlety, sportujeme, chodíme s přáteli ven, venčíme psa.“

4.4.3 Trávení volného času, přejímání tradic, zvyků a návštěvy kostela

Mnoho lidí na Ukrajině je věřících a navštěvují bohoslužby, chodí do kostela. Někteří z nich, kteří k nám přijedou pouze na sezónní práce či se sem nastěhují natrvalo, navštěvují bohoslužby. Jiní z nich říkají, že jsou věřící, ale do kostela chodit přestali. Jedním z hlavních důvodů je nedostatek času a také jiná atmosféra a chování lidí v porovnání s Ukrajinou. Sami v České republice poznali, věřících lidí tu není tolik a jen málo z nich navštěvuje pravidelně bohoslužby.

Kolja (57 let) „Co se týče víry, tak jsem věřící a občas chodím do kostela. Dávám přednost hradeckému kostelu před pardubickým.“

Oksana (47 let) „Tady v Pardubicích ne, chodili jsme dřív do Hradce Králové, tam byl takový malý hezký kostelík. Ale tady ne, tady ten kostel v Pardubicích neznám a není čas. A do Hradce je to kousek.“

Podle rozhovoru s respondenty mohu říci, že tradice a zvyky máme podobné. Například Vánoce se slaví velmi podobným způsobem, s tím rozdílem, že vánoční svátky trvají od 6. do 19. ledna. Podobně je tomu o Velikonocích, které jsou také termínově posunuty. K dětským tradicím patří například souboj barvených velikonočních vajíček. Největší rozdíl respondenti vidí v tom, že se svátky na Ukrajině prožívají více a mají mnohem větší hodnotu než v České republice.

Kolja (57 let) „A když porovnáme například Vánoce na Ukrajině a v České republice, tak mně se líbí ty ukrajinské. Vy je nemáte tak hezké.“

Oksana (47 let) „No máme svátky doma, ale tady se to nedá dodržovat, protože když my máme svátek, tak vy ne, a tak musíme jít pracovat. Jako když máme nějaký velký

svátek, tak si promluvíme s naším zaměstnavatelem, jestli můžeme zůstat doma, ale obvykle pracujeme. Ale na vaše svátky máme volno.“

4.4.4 Zapojení do veřejného života a spokojenost s děním v Pardubicích

Skupina ukrajinských migrantů s dlouhodobým pobytem v České republice se daleko méně zapojuje do veřejného života než skupina Ukrajinců s trvalým pobytem zde. Nepodepisují petice a daleko méně se zapojují do veřejných akcí pořádaných městem. Častým důvodem bývá to, že město Pardubice nepovažují za svůj domov, pobyt zde je jen dočasný, nemají tedy důvod veřejně participovat, dále také nemají oprávnění, aby se mohli zúčastnit voleb. Přesto se většina mých respondentů zajímá, jak o lokální, tak o celonárodní politiku.

U skupiny respondentů s trvalým pobytem je účast na volbách odlišná. Někdo má udělené státní občanství, může tedy jít k volbám jako kterýkoliv jiný občan, někdo má pouze zkoušku z jazyka českého, není tedy oprávněn jít k volbám. Daleko více se zde projevuje participace na veřejných akcích pořádaných městem (Pardubice na bruslích, dožínky na zámku, Městské slavnosti, Pardubický vinařský půlmaraton, Velká pardubická, Zlatá přilba atd.).

Helena (18 let) „Co naši získali občanství, tak chodí i volit. O politiku se zajímám i já.“

Kolja (57 let) „Ano, jistě, mě zajímá co se tady děje. I všechny ostatní co tu jsou, taky sledují. Například ten Sobotka, co teď zase vymejšlí proti Ukrajincům.“

A sledujete i politiku u vás na Ukrajině?

„No jistě, my máme dvě televize, ukrajinskou a českou. To Já třeba sleduju do noci, co se u nás na Ukrajině děje, a co si o tom myslí celý svět.“

Zkušenosti s policií má každý z respondentů, protože pobyt cizinců na území České republiky upravuje také cizinecká policie. Občané třetích zemí jsou povinni hlásit svůj příjezd na území České republiky příslušné cizinecké policii. Závažné problémy s policií neměl žádný z respondentů, vždy se jednalo pouze o malé přestupky.

Oksana (47 let) „Ano, mám, já jsem jela na kole kolem policie a jela jsem večer a neměla jsem světlo na kole. Oni mě zastavili, tak já se ptala proč. Oni mi řekli, že jedu bez světla, tak že to mám prý za tisíc korun. To já jsem řekla: Ježíš, to ne. ‘A oni mně řekli: ‚Tak víte co paní, tak si tu tisícovku nechte a jeďte si za ní koupit to světlo.‘ Tak to bylo super. Takže nebyli až tak přísní.“

Pardubickou nemocnici navštívilo pouze minimum respondentů, avšak všichni se shodli na tom, že byli s péčí spokojeni a mile překvapeni ochotou nejen pardubického nemocničního personálu, ale také lékařů na poliklinikách či v soukromých ordinacích.

Oksana (47 let) „Ano byla, bolel mě zub, takže byla. Ale bylo to úžasný, ti doktoři a sestřičky se starají, bylo to výborný. Jako ten pocit, že ty seš nemocná, a oni se tě ptají, jestli máš všechno, to bylo úžasný.“

Zkušenosti s úřady bývají různé, někdo je s místními úřady velmi spokojen. Například pokud je porovnává s úřady na Ukrajině, kde vyřízení potřebných dokumentů trvá dlouhou dobu. Pro rychlejší vyřízení dokumentů si tamější úředníci nevyhýbají ani úplatkům. Naopak někteří respondenti mají z českých úředníků pocit, že jako cizinci jsou oproti majoritní společnosti dosti znevýhodňováni.

Kolja (57 let) „V České republice dobrý, tady nechtěj úplatky. Jednou jsem v Praze dal jako poděkování jedny paní na úřadě kytku a čokoládu a ona mi řekla, ať si to odnesu, že už to nechce nikdy vidět. Za to na Ukrajině tam berou úplatky pořád, je tam velká korupce. Tam, když jim nezaplatíš, tak to trvá strašně dlouho všechno. Když jim dáš něco navíc, tak je to hned vyřízený.“

Saša (52 let) „V Pardubicích je to stejné jako všude jinde. Všude všechno dlouho trvá. Ale tady se aspoň neberou úplatky jako u nás na Ukrajině.“

Město Pardubice se většině mých respondentů líbí. Jedna z výhod, která byla nejčastěji uváděna, je, že Pardubice svou rozlohou nejsou ani příliš malé město, ani příliš velké. Je zde nabízeno mnoho aktivit a zábavy kulturního, sportovního, společenského

charakteru. Naopak se lze pěšky z jednoho okraje Pardubic přemístit na druhý okraj, aniž bychom museli nutně využít městskou dopravu.

Oksana (47 let) „No Pardubice jsou takový malinký a hezký, já můžu jít kamkoliv pěšky. Jako třeba Hradec Králové je takový velký, tam už musím jet autobusem, ale tady se všude dostanu pěšky no.“

Saša (52 let) „Ano, více než v Praze, protože je tu větší klid a lidi se mezi sebou více znají, i když Praha je také krásné město.“

Oleg (23 let) „Celkem ano, ale chtěl jsem původně jít na vysokou školu do Prahy, bohužel jsem se tam nedostal. Praha se mi líbí víc, je to větší město a má více možností. Pardubice jsou opravdu malé.“

Sergej (44 let) „Ano líbí, kdyby se mi tady nelíbilo, tak bych tady nezůstal. Líbí se mi víc než Přelouč, protože to je velmi malé město.“

4.5 Vlastní poznatky a stav dosavadního poznání

Podle analýzy rozhovorů mohu říci, že souhlasím s autorkou Zdenkou Jelínkovou, že nejčastějším typem migrace Ukrajinců je socio-ekonomická migrace zmiňovaná v bakalářské práci „*Ukrajinská minorita žijící v Brně. Sonda do problematiky.*“

Giovanni Sartori se ve své knize „*Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalectví*“ zmiňuje o tom, že pokud chceme začlenit imigranta do naší společnosti, nestačí udělit pouze státní občanství. Závisí totiž také na tom, jaký typ imigranta je integrován. S tímto názorem naprosto souhlasím, neboť každý člověk je jiný a ke každému by se mělo přistupovat individuálně.

Eva Pavlíková a Karel Sládek v knize „*Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice*“ říkají, že nejvíce migrantů získává práci přes klienta. Nutno podotknout, že se jedná především o Ukrajince s dlouhodobým pobytem v České republice, ti opravdu hojně hledají práci přes zprostředkovatele neboli klienta. Pokud se

jedná o Ukrajince s trvalým pobytem zde, ti si spíše hledají práci sami. Rozdíl je v tom, že klient zprostředkovává nejčastěji náročnou práci na stavbách či jinou sezónní práci a k tomu klient také sežene ubytování. Ukrajinci s trvalým pobytem si hledají práci v jednom městě, nechtějí dojíždět za prací podle domluvených zakázek, dávají přednost méně náročným pracím a o zajištění ubytování nemají zájem, protože zde už žijí.

Oleksa Likvinský ve svém článku „*Různé pohledy na emigranty na Ukrajině*“ tvrdí, že: Ukrajina se o své migranty v cizích zemích nijak příliš nestará, nehájí jejich zájmy a lidé na Ukrajině jim po jejich návratu domů často ještě komplikují život. Nejen, že závidí mnoho peněz, které si dotyčný v Česku ani nemusel vydělat, ale také se na něho daleko více zaměřují (například policisté), jsou u něj častější kontroly. Nutno podotknout, že žádný z mých respondentů takové zkušenosti nemá.

Violeta Prokofjeva v článku „*Čeština jako cizí jazyk: kurzy potřebné, nedostatkové a drahé,*“ říká, že od ledna 2009 cizinci, kteří chtějí mít v České republice trvalý pobyt, musí úspěšně splnit zkoušku z českého jazyka. Naráží na několik problémů spojených s touto povinností. Přípravné kurzy jsou drahé, často bývá nedostatečná kapacita volných míst a informační letáky jsou pouze v českém, anglickém či německém jazyce. Podle mého názoru mohou cizinci využívat integrační centra, kde jsou jak přípravné kurzy, tak i zkoušky zdarma. Stačí se pouze včas zapsat na jazykový kurz. Některé informační letáky bývají přeloženy pouze do výše jmenovaných jazyků, ale v integračních centrech mívají tlumočníky, takže by neměl být problém, si v těchto centrech cokoliv domluvit.

Závěr

Cílem práce bylo zmapovat míru sociálního zapojení ukrajinské migrační komunity v Pardubicích a přiblížit tak každodenní život Ukrajinců. Ukrajinskou migrační komunitu v Pardubicích jsem rozdělila na dvě skupiny. První skupina má v České republice trvalý pobyt. Druhá skupina má zde dlouhodobý pobyt, jedná se o sezónní pracovníky, kteří pravidelně navštěvují Českou republiku. Při porovnávání jsem se zejména zaměřila na tyto oblasti: vzdělání a práce, rodinný, soukromý život a kvalita bydlení, trávení volného času, zapojení do veřejného života.

Zkušenosti se vzdělávacími zařízeními mají většinou pouze Ukrajinci s trvalým pobytem zde. Jedním z prokazatelných důkazů je dobré ovládnání českého jazyka touto skupinou. Ukrajinci s dlouhodobým pobytem jen velmi zřídka navštěvují vzdělávací instituce jakéhokoliv typu, nemají na to čas.

Ukrajinci s trvalým pobytem si vybírají práci méně časově i fyzicky náročnou, která v mnohých případech souvisí i s vyšším vzděláním či kvalifikací. Dávají přednost práci, která se vyskytuje v místě bydliště. Druhá skupina si nejčastěji hledá práci bez odborné kvalifikace, nevyžadující dobrou znalost českého jazyka. Nejčastějším příkladem jsou práce v továrnách či na stavbách.

Ukrajinci s trvalým pobytem v České republice mají v Pardubicích své rodiny, příbuzné i mnoho přátel. Necestují tedy tak často na Ukrajinu jako Ukrajinci s dlouhodobým pobytem v České republice. Ti zpravidla mívají zbytek svých rodin na Ukrajině a navštěvují je třikrát až čtyřikrát do roka.

Velmi rozdílné bývají typy ubytování u těchto dvou ukrajinských skupin. Skupina s trvalým pobytem si své ubytování vybírá sama. Dává přednost kvalitnějšímu ubytování. Zpravidla bydlí se svými rodinami. Druhá skupina s dlouhodobým pobytem nejčastěji dává přednost ubytovněm, které si vybírají pro cenovou dostupnost. Nejčastěji jim tento typ ubytování zprostředkovává zaměstnavatel. Méně kvalitní ubytování se také vyznačuje tím, že bydlí větší množství lidí v jednom bytě, nejčastěji se jedná o spolupracovníky. Byty u této skupiny bývají často daleko méně vybaveny.

Ukrajinci s trvalým pobytem tráví svůj volný čas podobně jako Češi. Podle svých zájmů si vybírají, jaké aktivity budou dělat a jaké své dovednosti budou rozvíjet. Ukrajinci s dlouhodobým pobytem se vyznačují nedostatkem volného času. Svůj čas nejčastěji tráví v práci, tudíž ve svém volném čase obvykle odpočívají. Minimálně se zajímají o českou i ukrajinskou kulturu či sportují. Nejčastěji volný čas využívají ke komunikaci se svou komunitou.

Skupina s trvalým pobytem se více zajímá o veřejný život v Pardubicích. Účastní se většiny akcí pořádaných městem, chodí k volbám, podepisují petice. Mají přehled o aktuálním dění v Pardubicích. Druhá skupina s dlouhodobým pobytem má také přehled o veřejném životě zde, ale nezúčastňuje se ho aktivně. Nejčastějším důvodem je, že Pardubice nepovažují za svůj domov.

Obě ukrajinské skupiny se vyznačují silnou vírou, kladou důraz na dodržování svátků a tradic. Obě skupiny se také shodují v tom, že město Pardubice se jim velmi líbí, proto někteří z nich zde žijí trvale, ostatní z respondentů do Pardubic dojíždějí pravidelně. Město hodnotí pozitivně, protože není příliš velké ani malé, je zde kulturní i sportovní vyžití, krásná příroda a dostupnost všech služeb.

Jistým přínosem bakalářské práce je komparace obou ukrajinských skupin. Protože o druhé skupině Ukrajinců s dlouhodobým pobytem se v literatuře ani jiných zdrojích mnoho nedozvíme. Proto si myslím, že bylo správné přiblížit čtenářům i jejich život v Česku, a především poukázat na to, že nemůžeme tyto dvě skupiny spojovat do jedné, neboť jejich každodenní život vykazuje řadu odlišných aspektů.

Myslím si, že by bylo vhodné zabývat se problematikou ukrajinské migrace v Česku dále, protože jsem měla ve svém vzorku pouze deset respondentů. Domnívám se, že by bylo velmi zajímavé tuto práci rozšířit o více dotazovaných imigrantů. Já jsem se záměrně zaměřovala pouze na rozdíly Ukrajinců s trvalým či dlouhodobým pobytem. Zajímavé by bylo komparovat názory věkově mladších a starších ukrajinských migrantů, protože mohou podle svého výzkumu říci, že se velmi liší každodenní život

mladého studenta, který má v České republice trvalý pobyt, a člověka v produktivním či důchodovém věku.

Seznam použité literatury:

- Baršová, A., P. Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.
- Bašta, J., P. Miroslav, V. Plašil, K. Ziegler. 2007. „Ukrajina- kam se vydá?“ 2. seminář [online] [cit. 19. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.fontes-rerum.cz/soubory/download/ukrajina2007.pdf>.
- Baturko, Z. 2012. „Integrace Ukrajinců v České republice.“ [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 10. 10. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/318977/pedf_b/bakalarka_2.pdf
- Beránková, K. 2004. „MPSV rozšiřuje pilotní projekt: Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.“ [online]. Praha: MPSV [cit. 12. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/240/290904.pdf>.
- Dohnalová, E. 2012. *Úvod do sociální práce s migranty*. Olomouc: Caritas.
- Drbohlav, D., Z. Uherek. 2007. „Reflexe migračních teorií.“ Geografie. In *Sborník České geografické společnosti*. 112 (2): Pp. 125-141. [online] [cit. 27. 11. 2014]. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/~ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>
- Hofírek, O. 2008. „Neregulérní práce imigrantů v České republice“ [online] [cit. 12. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/neregulerni-prace-imigrantu-v-ceske-republice>
- Gabal, I. a kol., 1999. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G
- Jánská, E. 2007. „Ukrajinec – symbol levné pracovní síly v Česku, nebo zdroj investic na Ukrajině?“ [online] Geografické rozhledy [cit. 15. 12. 2014]. Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/~ejanska/Rozhledy.pdf>
- Jelínková, Z. 2010. „Ukrajinská minorita žijící v Brně. Sonda do problematiky.“ [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 15. 10. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/179660/ff_m/?fakulta=1441;kod=BPD_AJ.
- Likvinský, O. 2007. „Různé pohledy na emigranty na Ukrajině.“ [online] [cit. 12. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruznepohledy-na-emigranty-na-ukrajine>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. 2011. *Informační publikace pro cizince Česká republika*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.

- Ministerstvo vnitra České republiky. 2013. „*Příjezd do ČR, povinnosti a délka pobytu.*“ [online] [cit. 19. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prijezd-do-cr-povinnosti-a-delka-pobytu.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. 2014. „*Dlouhodobý pobyt.*“ [online] [cit. 19. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. 2014. „*Trvalý pobyt.*“ [online] [cit. 19. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx>.
- Ministerstvo vnitra ČR. Cizinci v České republice. 1999. „*Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky.*“ [online] [cit. 22. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/index.php/koncepce>.
- Nekorjak, M. 2009. „*Klientský systém a ukrajinská pracovní migrace do České republiky.*“ [online] [cit. 1. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/klientsky-system-a-ukrajinska-pracovni-migrace-do-ceske-republiky>.
- Pardubický svět. 2015 „*Mladí Ukrajinci se na Pastvinách učí česky.*“ [online] [cit. 22. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.pardubice.cz/zpravy/spolecnost/mladi-ukrajinci-se-na-pastvinach-uci-cesky/>.
- Pavlíková, E., K. Sládek a kol. 2009. *Sociální situace a religiozita ukrajinských migrantů v České republice.* Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Prandi, M. 2013. „*Foxconn, čínská společnost v srdci Evropy.*“ [online] [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/foxconn-cinska-spolecnost-v-srdci-evropy>.
- Prokofjeva, V. 2008 „*Čeština jako cizí jazyk: kurzy potřebné, nedostatkové a drahé?*“ [online] [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/cestina-jako-cizi-jazyk-kurzy-potrebne-nedostatkove-a-drahe>.
- Přichystalová, L. 2013. „*Činnost centra na podporu integrace cizinců pro Pardubický kraj.*“ [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 13. 10. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/389883/fss_m/diplomka_final-1.pdf.
- Sartori, G. 2005. *Pluralismus, Multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti.* Praha: Dokořán, s. r. o.
- Sdružení pro integraci a imigraci. 2015. „*Žadatelé o mezinárodní ochranu.*“ [online] [cit. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/zadatele-o-mezinarodni-ochranu>.

Správa uprchlických zařízení MV. 2015. „*Centra na podporu integrace cizinců.*“ [online] [cit. 22. 10. 2014]. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz/PardubickyKraj/PaK.aspx#>.

Šandová, R. 2010. „*Náhled do života ukrajinské rodiny v Brně.*“ [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 15. 10. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/262419/ff_b?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dnahled%20do%20zivota%20ukrajinske%20rodiny%26start%3D1.

Šišková, T. (ed.) 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Pp. 55 In *Klasifikační hlediska. Národnostní menšiny v České republice*. Praha: Portál, s. r. o.

Šišková, T. 2001. *Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, s. r. o.

Tesař, P. 2011. „*Ukrajinská diaspora v ČR: „ukrajinství“ a reprezentace identity.*“ [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 12. 10. 2014]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/333174/fss_b/?fakulta=1441;kod=BPD_AJ.

Tošnerová, B. 2010. „*Mediální obraz cizinců v českém tisku za roky 2008 a 2009.*“ [online] [cit. 10. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/medialni-obraz-cizincu-v-ceskem-tisku-za-roky-2008-a-2009>.

Trlifajová, L. 2009. „*Ukrajinská média v České republice.*“ [online] [cit. 6. 12. 2014]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ukrajinska-media-v-ceske-republice>.

Velvyslanectví Ukrajiny v České republice. 2015. „*Ukrajinci v českých zemích.*“ [online] [cit. 14. 12. 2014]. Dostupné z: <http://czechia.mfa.gov.ua/cs/ukraine-czechia/ukrainians-in-czechia>.

Seznam příloh:

1. Scénář rozhovoru
2. Okódovaný přepis rozhovoru
3. Strom kódů

Scénář rozhovoru

Obecné otázky

1. Mohu si nahrát tento rozhovor?
2. Máte v České republice trvalý nebo dlouhodobý pobyt?
3. Z jakého důvodu jste si pro migraci vybral město Pardubice?
4. Přijel jste do Pardubic sám nebo s někým?
5. Pomáhal vám někdo při vašem odjezdu z Ukrajiny?
6. Co všechno jste musel splnit či zařídit, abyste mohl přijet do České republiky a pracovat tu?

Práce a vzdělávání

1. Jak jste si v Pardubicích sehnal práci?
2. Jaký druh práce vykonáváte?
3. Jste spokojený se svým zaměstnáním?
4. Jste spokojený se svým zaměstnavatelem?
5. Jaký máte v práci kolektiv?
6. Máte ve svém pracovním kolektivu pouze cizince nebo i Čechy?
7. Jakou máte pracovní dobu?
8. Vzděláváte se nějak v Pardubicích?
9. Studují vaše děti v Pardubicích?
10. Kde jste se naučil český jazyk?
11. Využil jste v Pardubicích integrační centrum pro cizince?

Rodina, přátelé, sociální kontakty a bydlení v Pardubicích

1. Jaký je váš rodinný stav?
2. Máte nějaké děti?
3. Kde máte zbytek rodiny?
4. Máte v Pardubicích nějaké přátele?
5. Při jakých příležitostech se blíže stýkáte a komunikujete s místními obyvateli?
6. Jaké máte zkušenosti s ostatními obyvateli Pardubic?
7. Setkali jste se s nějakými negativními postoji?
8. Bydlíte v domě či v bytě?

9. Vlastníte tuto nemovitost nebo bydlíte v podnájmu či na ubytovně?
10. Sdílíte s někým společnou domácnost?
11. Vyhovuje vám toto bydlení?

Tradice, zvyky, víra a volný čas

1. Jak trávíte svůj volný čas?
2. Znáte nějaké české tradice a zvyky?
3. Dodržujete nějaké z nich?
4. Chodíte do kostela?

Veřejný život

1. Zajímáte se o lokální politiku v Pardubicích?
2. Řešil jste někdy nějaký problém s městskou policií?
3. Navštívil jste někdy pardubickou nemocnici?
4. Jaké jsou vaše zkušenosti s úřady ve městě?
5. Jak jste celkově spokojeni s životem v Pardubicích?
6. Řešíte nějaké konkrétní problémy?

Okódovaný rozhovor

1 Rozhovor Larisa

2 1. Jak dlouho žijete v ČR?

3 UŽ 18 let.

4 2. Proč jste jela zrovna do ČR?

5 No já jsem tu byla už rok předtím v létě, to jsem do ČR jela za práci jen na 3 měsíce. My jsme pracovali u jednoho pána. On měl skleník a pěstoval gerbery. Tak jsme mu pomáhali, také měl šicí dílnu, kde jsme potom pracovali. No a přes něj jsem pak dostala kontakt na jiného Čecha, který měl šicí dílnu v Pardubicích, tak já jsem sem přijela znova na jaře následující rok.

6 3. A když jste do České republiky jela tenkrát poprvé, cestovala jste sama?

7 Ne, jelo nás více, ale nikoho jsem neznala. Mé sestry byly tenkrát na škole, asi tady něco jako učňák a učili se šít, a když končily školu třetím rokem, tak jim byla nabídnuta práce v Česku. Přes tuto nabídku jsem se dostala poprvé do Česka, to jsem pracovala ve Vsetíně v tom skleníku a v té šicí dílně.

8 4. Když jste přijela do České republiky podruhé, tak jste plánovala, že tu zůstanete žít natrvalo?

9 Ne, to pravdu ne, jela jsem si jen vydělat nějaké peníze. Dohromady nás bylo pět žen a pracovaly jsme v šicí dílně v Pardubicích. Všechny potřebné papíry za nás vyřizoval náš zaměstnavatel a také nám sehnal ubytování v Synthesii.

10 5. Kolik vás bydlelo v Synthesii a jak dlouho?

11 Byla to ubytovna a bydlelo nás tam pohromadě nás pět. Poté jsme se přestěhovaly do bytu 3+1, kde nás bydlelo asi 7, tam s námi bydlely další ženy z práce.

12 6. Vystřídala jste i jiné zaměstnání?

13 Ano, tam jsem pracovala asi 7 let, poté firma zkrachovala. Tak jsem si našla práci v Panasonicu. Dopomohl mi k tomu můj manžel, který jel tenkrát semnou. Co firma zkrachovala, tak jsem si našla práci v jiné šicí dílně, ale zároveň mi bylo nabídnuto místo v Panasonicu, tak jsem tam jela a přijali mě. Byly tam daleko lepší podmínky, já měla pocit, že nemusím tolik pracovat. Všude bylo čisto, mzda byla hodinová a už tenkrát jsem dostávala 50 Kč/h. Předtím jsem byla hodnocena úkolově a to byl velký rozdíl. Takže jsem v Panasonicu byla velmi spokojená. A důležité také bylo, že práce nebyla monotónní. Neseděla jsem pouze u pásu, ale balila jsem různé věci podle seznamu, takže mě to i bavilo. Současně jsem měla ještě jeden přívídělek, prodávala jsem kosmetické výrobky. Bohužel naše zaměstnavatelka nebyla dobrý člověk. Když se dozvěděla, že jsem těhotná, začala dělat naschvály. Například ostatní zaměstnanci dostali prémie a já ne, ale vždy to uměla nějak zdůvodnit. Nakonec mě propustila z práce a ještě mě a jednu kolegyni obvinila, že jsme jí ukradly drahé parfémy.

14 Poté jsem šla na mateřskou dovolenou. Při ní jsem si našla práci ve Fotolab na částečný úvazek. To byla skvělá práce, přístup zaměstnavatele byl skvělý, zaplatil za mě tříměsíční školení i kolektiv byl fajn. Tato firma zavřela svojí pobočku, ale majitel mi vyplatil tříměsíční odstupné a neměl s tím žádný problém. Byl velice slušný a poctivý. Po mateřské jsem nastoupila jako prodavačka do obchodu se značkovými jeansy. Nejdříve jsem pracovala obchodním domu Grand, pak se prodejna přesunula do Afi paláce. Pracovala jsem na 12 h směny, ale v práci byl skvělý kolektiv, takže jsme si směny domlouvali mezi sebou a vždy si vyšli vstříc. Majitelka má pobočky po České republice, takže přijížděla pouze jednou za čas kontrolovat své zboží. Ona nebyla zlá ale rázná, ale důvodem nebylo to, že jsem byla cizinka, chovala se ke všem stejně. Jediný co mi vadilo, bylo, že každý zaměstnanec měl hmotnou zodpovědnost.

15 7. A jak dlouho jste ve firmě pracovala?

16 Pracovala jsem tam tři roky, poté jsem šla na další mateřskou.

17 8. A nyní pracujete kde?

18 Nyní jsem na mateřské dovolené, mám 1,5 roční dceru a 10 letého syna.

19 9. A kdybyste se měla vrátit zpět do obchodu s jeany, tak byste se po mateřské vrátila?

..Délka pobytu

..Příjezd do ČR

..První práce

..S kým jste cestovala

..Pracovní zkušenosti

..Zkušenosti s bydlením

..Pracovní zkušenosti

..Současná práce	20	Ano, asi ano, byla jsem tam spokojená, ale pobočku v Pardubicích zavřeli a nejbližší je v Hradci Králové.
..Pracovní zkušenosti	21	10. A pracovali ve vašem pracovním kolektivu pouze Češi nebo i cizinci?
..Pracovní kolektiv	22	No, v těch šicích dílnách jsme byly jenom cizinky Ukrajinky a Bělorusky. V Panasonicu pracovalo také dost cizinců a v obchodu s Jeany pracovaly se mnou už jen samé Česky.
..Zasílání peněz rodině	23	11. Posílala jste nějaké peníze rodičům?
..Rodina na Ukrajině	24	No, první rok byl pro mne hodně těžký. Já jsem si vydělala pouze na jídlo a ubytování, žádné peníze jsem si neušetřila. My jsme vydělávali hodně málo peněz. Ono to na výplatní pásce vypadalo slibně, ale pak nám strhly poplatky za ubytování a za vyřízení papírů, tak nám toho moc nezbylo.
..Rodinný stav	25	12. Ráda bych se Vás zeptala na rodinu. Kde máte zbytek rodiny?
..Děti	26	Na Ukrajině mám rodiče. Oni jsou rozvedení, takže každý bydlí někde jinde. Mám dvě sestry, dvojčata, oni obě jely také do Česka si vydělat peníze, od šicí školy, jak už jsem říkala. Obě tady zůstaly a založily rodiny, ale každá bydlíme v jiném městě.
..Odjezd na Ukrajinu	27	13. A jaký je Váš rodinný stav?
..Přátelé a kamarádi	28	Já jsem vdaná. Vdávala jsem se tady v ČR v roce 2000 až, ale my jsme spolu chodili už asi 5 let. V roce 2004 se nám narodil syn Luboš a před rokem a půl dcera Sofie.
	29	14. Jezdíte někdy za rodiči?
	30	Ano, dřív jsem jezdila v létě a v zimě na Vánoce každý rok. Ale teď, když mám děti, tak je to komplikovanější. Luboš má české občanství, takže s ním jsem tam byla naposledy před 7 roky. Dcera má české i ukrajinské občanství, takže s ní domů už asi nepojedu, protože je to mnohem komplikovanější.
	31	15. A jak je to možné, když má dvě občanství?
	32	No protože nemá pas, a protože má ukrajinské občanství, tak by si ji tam chtěli nechat. Moje kamarádka má tuhle zkušenost, ona byla s dcerou na Ukrajině, také má dvě občanství. Bylo daleko složitější odjed domů do Čech, nakonec jí pustily, ale nebylo to lehké.
	33	16. Máte v ČR nějaké kamarády či kamarádky?
	34	Ano, samozřejmě, mám jak Ukrajinky, jiné cizinky i české kamarádky.
	35	17. Kde je Váš domov?
	36	Už za svůj domov považuji Českou republiku, ráda se sem vracím.
	37	18. Jaké máte zkušenosti s úřady na Ukrajině a v České republice?

..Místo domova	38	Dříve za mě v České republice všechno vyřizoval zaměstnavatel. Na Ukrajině mám naštěstí na úřadě známou, takže jsem žádné problémy neměla, ale co vím, tak mé kamarádky musely například čekat dlouhou dobu na vyřízení.
..Zkušenosti s úřady	39	19. Využila jste někdy integrační centrum pro cizince, ať už jste se tam učila cizí jazyk nebo jste se byla seznámit s jinými cizinci?
..Integrační centrum	40	Ne, dříve jsem o tom ani nevěděla. Můj muž mi po čase donesl nějaké letáčky a prospekty, o tom, co tu pro cizince mají. Nikdy jsem však toho nevyužila, protože jsem nechtěla, aby mě považovali za cizinku. Raději jsem se scházela s Čechy a komunikovala s nimi. Teď už je mi to jedno.
..Český jazyk	41	20. Jak jste se učila český jazyk?
..Současné bydlení	42	No, já už ani nevím. Když jsem přijela, tak jsme uměla jen pár základních slov, ale hodně jsem se naučila odposloucháváním. Koukala jsem na televizi nebo si četla časopis s obrázky, abych porozuměla významu. A také jsem se naučila něco od mého muže, tenkrát jsme se seznámili a on na mě mluvil česky, to mi také pomohlo.
..Tradice a zvyky	43	21. Změnila jste někdy bydliště?
..Věra a náboženství	44	Ne, od té doby, co jsem přijela do Pardubic, jsem tu zůstala a líbí se mi tu.
..Současné bydlení	45	22. Dodržujete nějaké ukrajinské tradice v Česku?
..Vůlný čas	46	Ne, řekla bych, že jsou velmi podobné, máme také Velikonoce i Vánoce.
..Přátelé a kamarádi	47	23. Myslíte si, že lidé na Ukrajině jsou více věřící než lidé v České republice?
	48	To určitě ano, hodně lidí chodí do kostela. Jako já nejsem věřící, nechodím do kostela, ale moje maminka je.
	49	24. Byla jste se někdy podívat v kostele v Pardubicích?
	50	Ne, nebyla, ale ráda bych své děti nechala pokřtít. Já s manželem jsme taky pokřtění.
	51	25. Kdy nyní žijete?
	52	Žiji se svým mužem a svými dětmi v panelovém bytě 3+1.
	53	26. Jste spokojená s tímto bydlením?
	54	Ano jsem, jako vyzkoušela jsem po příjezdu i žít na ubytovně a tohle je daleko lepší. Samozřejmě i tam to nebylo špatné, když jsem byla mladší.
	55	27. Jak trávíte svůj volný čas?
	56	Jelikož jsem na mateřské, tak se hodně času točím kolem miminka. Se synem chodím na kroužky nebo s ním dělám úkoly. S manželem po práci chodíme na procházky.
	57	28. Jezdíte někdy na dovolenou mimo Českou Republiku?
	58	Pouze jednou jsme byli u moře. Jinak s dětmi trávíme dovolenou v České republice. Syna jsme například učili na horách lyžovat, protože s manželem ani jeden nelyžujeme. Také s dětmi v létě chodíme plavat, snažíme se, aby měly hezké dětství.
	59	29. Znáte nějaké kamarádky od syna ze školy/školky, či zájmových kroužků?
	60	Ano, hodně mých kamarádek znám díky synovi. Ale také mám spoustu přátel od manžela nebo se pravidelně vídám s kamarádkami, které bydlí na společném sídlišti.
	61	30. Jaké jsou Vaše koníčky?
	62	Momentálně nemám tolik času na své záliby. Když jsem ještě chodila do práce, tak jsem navštěvovala kurz angličtiny. Mým snem je totiž naučit se ji. Ale bylo to pro mě těžké, protože jsem pořádně ještě neuměla česky a učitelka to překládala z angličtiny do češtiny. Jenže já třeba nevěděla, co je zájmeno nebo sloveso, takže jsem se to nejdřív musela naučit česky, a pak anglicky. Ale teď už nechodím a asi jsem toho hodně pozapomněla. Jinak ráda čtu nebo chodím do přírody, občas s manželem zajdeme do kina a s kamarádkami posedět na kafe.
	63	31. Máte pocit, že se na Vás někdy dívají Češi jako na cizinku?
	64	No, dřív ano, protože jsem neuměla česky. To kolikrát jsem slyšela od někoho, že jsem v Česku, tak mám rozumět a mluvit česky. Ale dnes už ne, kolikrát se mi stane, že například v autobuse poslouchám nějakého cizince, který mluví česky, a slyším, jak dělá chyby v intonaci nebo jak špatně poskládá slova.
	65	32. Děkuji Vám za rozhovor.

Strom kódů z programu MAXQDA 10

Code System	Count
Code System	28
Práce a vzdělání	0
Pracovní zkušenosti	3
Pracovní kolektiv	1
První práce	1
Současná práce	1
Český jazyk	1
Integrační centrum	1
Dosažené vzdělání	0
Základní informace	0
Místo domova	1
S kým jste cestoval/a	1
Zprostředkovatel	0
Délka pobytu	1
Příjezd do ČR	1
Typ pobytu	0
Veřejný život	0
Návštěva nemocnice	0
Problémy s policií	0
Spokojenost se službami	0
Zkušenosti s úřady	1
Politika ve městě	0
Tradice, zvyky, víra a volný čas	0
Věra a náboženství	1
Tradice a zvyky	1
Volný čas	2
Rodina, přátela a život v Pardubicích	0
Postoje Čechů	1
Zkušenosti s bydlením	1
Současné bydlení	2
Přátelé a kamarádi	2
Rodina na Ukrajině	1
Odjezd na Ukrajinu	1
Zaslání peněz rodině	1
Rodinný stav	1
Děti	1